

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ОПШТИНЕ МРКОЊИЋ ГРАД

2007.-2012.

Мркоњић Град 2015. године: Благо енергије, догађаја и доживљаја

У деценији друштвеног, економског и културног **препорода** Мркоњић Града, стварамо атрактивну пословну средину за улагања и здраво, угодно и престижно мјесто за живот, пружајући праве прилике младима, знању и идејама.

Пуном реализацијом потенцијала природног и људског стваралаштва и историјске јединствености, наш град постаје **право благо енергије, догађаја и доживљаја** за све који у њему живе, све који су за њега везани, све који овдје улажу и послују, бораве, долазе или пролазе.

У партнерству са сусједним општинама и Владом РС, покрећемо **нови развојни циклус** за подручје Југозапада Републике Српске, који омогућује саобраћајну и економску интеграцију овог простора у европске токове.

Мркоњић Град, јули 2007.

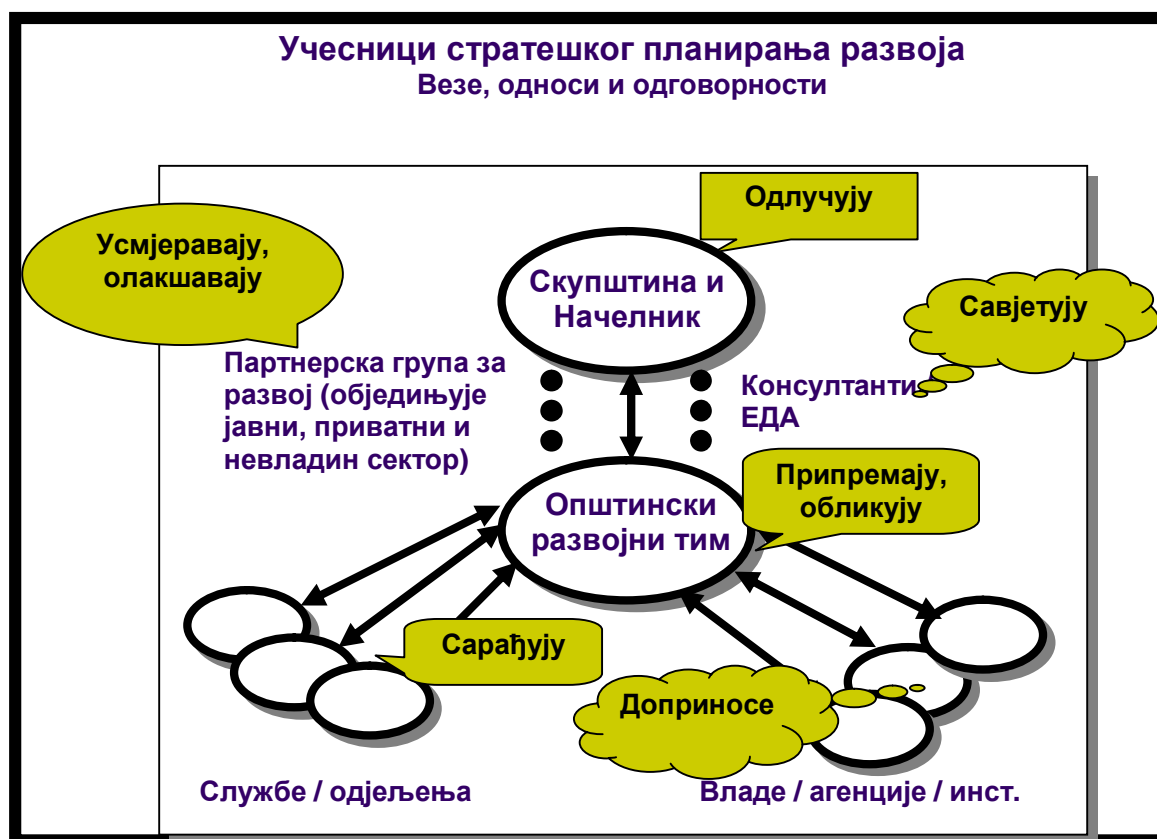
Садржај

1. Увод	3
2. Методологија рада.....	4
3. Извод из Социо-економске анализе стања општине Мркоњић Град.....	5
4. Анализа окружења (ПЕСТ анализа)	9
5. Анализа снага, слабости, прилика и пријетњи– SWOT анализа.....	10
6. Усклађивање Стратегије развоја Мркоњић Града са стратегијама на вишим нивоима.....	12
7. Од визије развоја до имплементације стратегије	14
8. Визија и стратешки циљеви развоја	16
9. Од стратешких циљева до пројеката	17
9.1 . Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем.....	17
9.2 Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције.....	20
9.3 Изграђен и уређен животни простор	23
9.4 Развијен људски капитал.....	26
10. Матрица развоја општине Мркоњић Град.....	29
11. Генерални план имплементације	32
12. Осигурање ефикасне имплементације и ажурирања стратегије.....	39
12.1 Припрема за имплементацију.....	39
12.2 Мониторинг и евалвација	40
12.3 Ажурирање стратегије	41
13. Пројектни акциони планови.....	42

1. Увод

Стратешки план развоја општине Мркоњић Град припрема посебно формирано општински тим за локални развој, остварујући пуну сарадњу са комплетним општинским руководством. Имајући у виду дефиницију локалног економског развоја као процеса у којем партнери из јавног, приватног и невладиног сектора раде заједно како би створили боље услове за економски раст и запошљавање, формирана је Партнерска група за општински развој коју чине представници јавног, приватног и невладиног сектора. У процесу израде Стратешког плана Партнерска група има активно учешће у усмјеравању рада на изради стратегије. Методолошку, савјетодавну и експертску помоћ пружају консултанци Развојне агенције ЕДА из Бање Луке. Као подлога за стратегију кориштена је Социо-економска анализа, претходно урађена од стране општинског развојног тима.

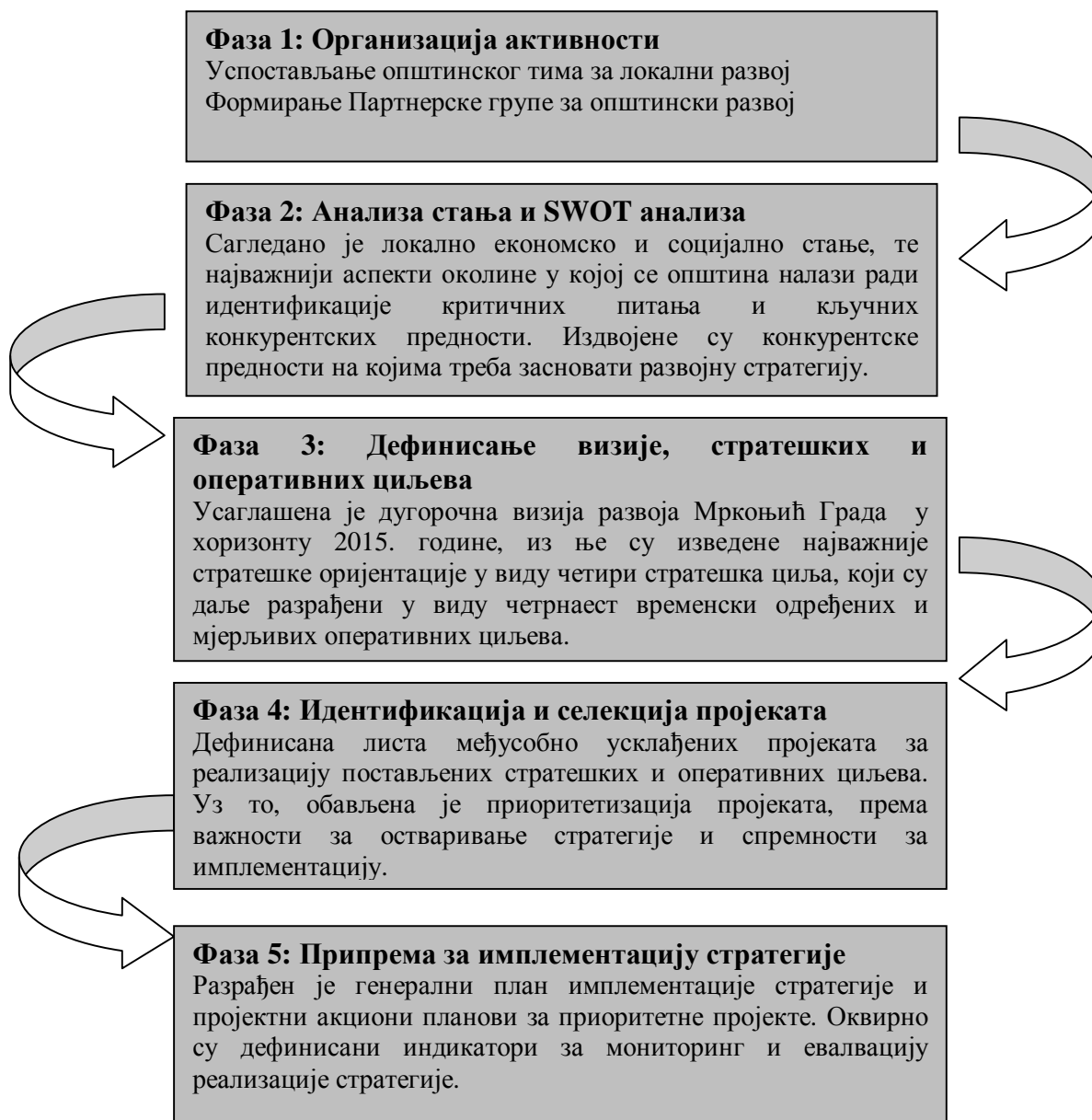
Везе, односи и одговорности различитих учесника у процесу израде Стратешког плана представљене су сљедећом шемом:

У досадашњој фази припреме стратегије одржан је низ радионица и радних састанака Општинског развојног тима и Партнерске групе за општински развој.

2. Методологија рада

У изради Стратешког плана развоја општине Мркоњић Град користи се модерна методологија партиципативног планирања, развијена и препоручена од стране Свјетске банке, која се користи у Европској Унији, са сљедећим основним карактеристикама: фазни процес планирања (представљен испод), уз партнерско учешће јавног, приватног и невладиног сектора, фокус на критична питања (умјесто секторске организације), избор јасних приоритета дјеловања и разрађен план имплементације.

3. Извод из Социо-економске анализе стања општине Мркоњић Град¹

Положај и становништво

- југозападни дио Републике Српске
- граничи са општинама Језеро, Јајце, Кнежево, Шипово, Рибник, Гламоч и Бања Лука
- површина 685 км²
- становника 21.160 (2005.г.)
- густина насељености 31 стан/км²
- 11 мјесних заједница
- 38 насељених мјеста

Процјењује се да око **48% становника живи у урбаним насељима** док преосталих 52% спада у становништво које живи у руралним насељима. Општина се одликује позитивним природним прираштајем у периоду 2000 – 2005. година.

Пољопривредни, рудни и дрвопрерађивачки потенцијали

¹ Комплетна Социо-економска анализа урађена је као посебан документ од стране Општинског тима за израду стратегије

Подаци показују да се **организовано откупљује 41% произведених количина млијека** (у 2006. произведено 9.927.000 литара крављег млијека), те да постоје одређене количине млијека које би се могле укључити у откуп у наредном периоду.

Подручје општине карактеришу и **рудна и минерална богатства** (боксит, кварц, бентонит и мермер), са врло ниским степеном искориштености.

Значајан природни ресурс представљају и **шумске површине** које чине 44,0% укупне површине општине (државне шуме покривају око 82% и приватне шуме око 18% површине). У области **шумарства и примарне прераде дрвета** послују 23 привредна субјекта који запошљавају 219 радника.

Осим водотока ријека **Врбас, Сана и Црна Ријека** постоји низ мањих водотокова и изворишта који су распрострањени на цијелој територији Општине.

Туризам

Језера Балкана и Бочац, те Зеленковац пружају **могућности развоја излетничког и спортско- рекреативног туризма**. На располагању су и потенцијали за **развој ловног** (Лисина, Мањача, Чемерница) и **вјерског туризма** (Медна, Густовара).

Балкана

Бочац

Зеленковац

Радна снага и тржиште рада

Процјењује се да на подручју општине живи **69% радно способног становништва** (15–65 година), 17% дјеце од 0 до 15 година, док становништво преко 65 година старости чини 14% укупног броја становника општине. Такође се процјењује да на подручју општине има око **3000 пензионера**. Према евиденцији Фонда ПИО РС, извјештај за јули 2007. године, на подручју општине **запослено је 4.582 радника** који раде у 731 субјекта.

Према дјелатности предузећа, у 2005. години, највише радника запослено је у трговини (23,2%), слиједи радници запослени у текстилној индустрији (20,7%), грађевинарству (10,9%) и дрвопреради (9,0%).

Према евиденцији Завода за запошљавање за август 2007. године, на подручју општине пријављено је **2.333 незапослених лица**.

Према квалификационој структури незапослених у **2005. години доминирали су квалификовани (42,0%) и неквалификовани незапослени радници (33,1%),** а значајно је и учешће незапослених који имају средњу стручну спрему (18%). **Око 50% пријављених незапослених млађе је од 35 година.** На Бироу за запошљавање има **највише пријављених незапослених радника без заната,** затим продавца, бравара и кројача.

Предузећа и предузетници

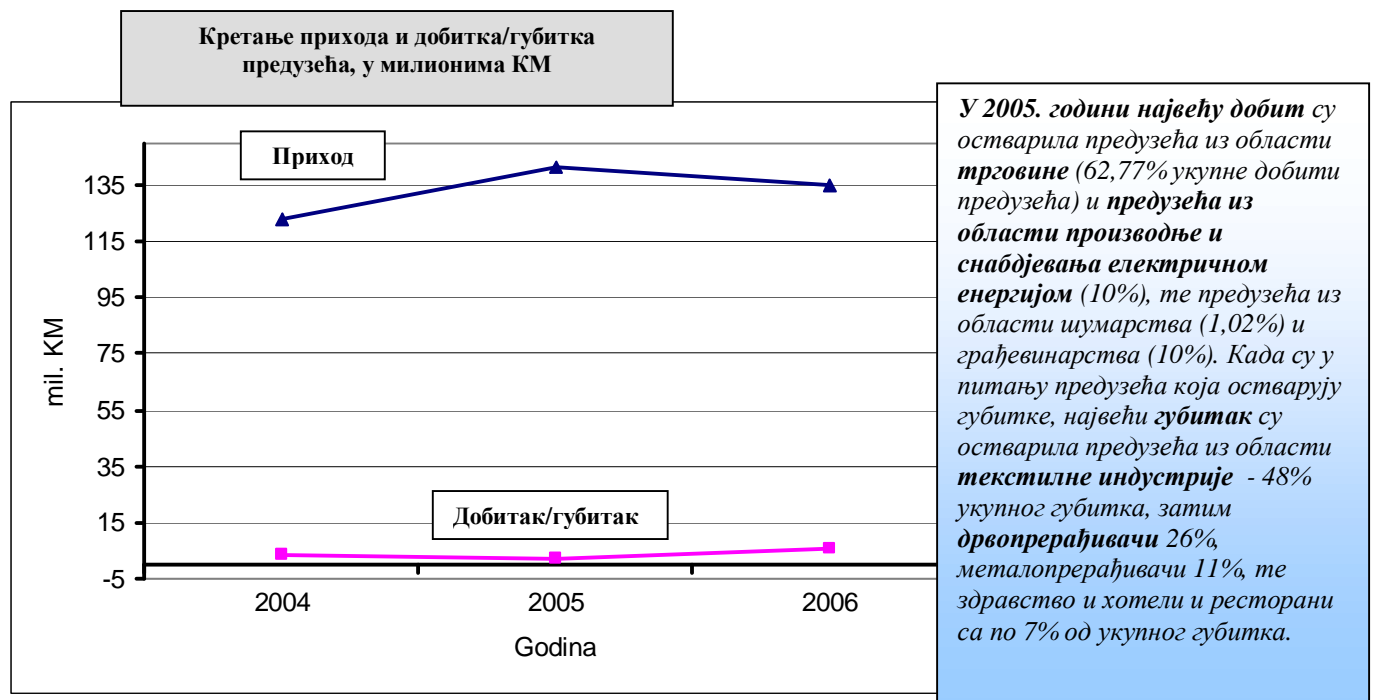
Број активних правних субјеката у 2006. години је 111. **Највећи број предузећа је регистрован у области трговине (36,6%),** затим 16% дрвопрерађивача, те 12,5% предузећа из области саобраћаја.

Процес приватизације предузећа још увијек није завршен, односно 10 предузећа је приватизовано, а 10 предузећа није приватизовано.

Према величини предузећа, на подручју општине има 57 микро, 44 малих и 10 средњих предузећа, док једно предузеће спада у велико вредузећа са преко 250 запослених.

Почетком 2007. године укупно је било регистровано **429 предузетника.**

Према структури власништва у укупном броју привредних субјеката (предузећа и предузетници) у 2005. години **доминира приватно власништво (96%).** Притом је **највећи проценат предузетника (78%),** затим приватних предузећа (18%). У структури власништва државна предузећа и установе учествују са 1%, а акционарска друштва са 3%.

Комунална инфраструктура

Снабдијевање водом на подручју општине организовано је градским водоводом у граду и преко већих мјесних водовода. Остала насеља се снабдијевају водом путем мањих локалних водовода и из изворишта.

Поузданост високонапонске и нисконапонске мреже електроенергетског система, преко кога се општина снабдијева **електричном енергијом**, је на задовољавајућем нивоу.

Скоро сва насељена мјеста на подручју општине су покривена **телефонском мрежом**.

Магистрални и регионални **путеви** чине 39% а локални 61% путне мреже. Укупна дужина локалних путева износи 168,90 км, од чега 47% није асфалтирано. Укупна дужина градске саобраћајнице износи 30 км, од тога 1,6 км није асфалтирано.

Друштвена инфраструктура

На подручју општине **предшколско образовање** је организовано у Дјечијем вртићу „Миља Ђукановић“, **основно образовање** у четири основне школе и **средње образовање** у гимназији и машинској школи.

Дом здравља „Јован Рашковић“ обавља **примарну здравствену заштиту** становништва.

На подручју општине функционише **9 спортских клубова**. **Носилац културних активности** је КЦ „Петар Кочић“. На подручју општине налази се **5 филијала банака**, **4 филијале осигуравајућих друштава** и **4 канцеларија микро-кредитних организација**. Када је у питању **невладин сектор**, регистрована је 21 невадина организација.

Општинска управа

Укупни приходи буџета Општине имали су **тренд раста из године у годину**. Просјечна годишња стопа раста буџета у периоду 2001 – 2005. године износи 30,2%. Највећи пораст прихода буџета остварен је у 2005. години и износи 7.046.952 КМ, што је више за 74,3% у односу на 2004. годину. Значајан раст је забиљежен је и у 2006. години, када је достигнут износ од 9.701.744 КМ. **Укупан раст за последње двије године од 140%** је заиста импресиван.

Општина је, 2005. године, отворила шалтер салу за грађане и увела нове информационе системе чиме је утицала на повећање задовољства грађана и пословних субјеката услугама грађана (у марту 2006. 50% грађана и правних субјеката је оцијенило услуге општине одличним, односно изјаснили се да су задовољни услугама).

Просторно- планска документација

Просторни план општине за период од 1986 – 2005. године престао је да важи. Не воде се активности на изради новог Просторног плана и не врше се ревизије постојећих регулационих планова, постоје планови за израду приоритетних регулационих планова.

4. Анализа окружења (ПЕСТ анализа)²

<p>Политички фактори:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ü Утицај расподеле ПДВ-а на буџете општина Ü Реформа јавне управе у БиХ (смањење администрације) Ü Опште неповјерење у власт Ü Најављене уставне промјене у БиХ Ü Имплементација стратегије развоја локалне самоуправе у БиХ (функционална и фискална децентрализација) Ü Процес интегрисања БиХ у Европску Унију Ü Споразум о слободној трговини у ЈИ Европи (отварање нових могућности за развој трговине и пословања) Ü Специјалне везе са Србијом (РС) и Хрватском (ФБиХ) 	<p>Економски фактори:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ü Приступ фондовима Европске уније Ü Кредитирање МСП (стратегија за БиХ Европске банке за обнову и развој) Ü Темпо и ниво улагања у БиХ³ Ü Партнерство јавног и приватног сектора (PPP) Ü БиХ као јединствени економски простор Ü Неефикасна приватизација и реструктурирање предузећа Ü Квоте које организирају производњу пољопривредних производа у земљама ЕУ Ü Туризам постаје све профитабилнија привредна грана Ü Економија знања и економија доживљаја као кључне одреднице економије 21. вијека Ü Нови развојни циклус у РС
<p>Социјални фактори:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ü Смањење природног прираштаја Погоршање старосне структуре и смањење удјела радно-способног становништва Ü Миграције Како привући стручне људе и како искористити њихова знања и искуство Ü Одлазак младих и образованих из земље Ü Урбанизација (процјена да ће до 2030. око 60% свјетског становништва живјети у градовима) Ü Глокализација Глобалне компаније и економије раде у локалном окружењу Ü Брендирање и специјализација градова (конкуренција градова) Ü Велика конкуренција на подручју међународне економије знања 	<p>Технолошки фактори:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ü Е-управа и електронско пословање Ü Селење прљавих технологија у земље у развоју Ü Спора имплементација великих инфраструктурних пројеката у БиХ Ü «Исход образовања у БиХ неприхватљиво низак» Око 40% ученика/студената у БиХ не стиче знања и вјештине након завршене школе⁴. Ü Најава изградње мреже аутопутева у РС/БиХ

² ПЕСТ анализа представља анализу кључних фактора окружења, а назив представља скраћеницу за политичке (П), економске (Е), социјалне (С) и технолошке фактора (Т).

³ Улагања у БиХ по броју становника су много нижа од улагања у земљама у региону

⁴ Извор: Анализа образовања, Свјетска банка, 2006

5. Анализа снага, слабости, прилика и пријетњи– SWOT анализа

SWOT анализа је квалитативни аналитички метод којим се, утврђивањем елемената у 4 поља анализе (снаге, слабости, прилике и пријетње), процјењују јаке и слабе стране општине, као и могућности и ограничења у окружењу. Она методолошки представља својеврстан мост између садашњег стања, утврђеног анализом, и жељеног будућег стања. Крајњи резултат чине конкурентске предности општине, на којима се може заснивати нова стратегија развоја.

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
Простор, управљање и развој	
<ul style="list-style-type: none"> ü Проактиван, предузетан и динамичан водећи општински тим ü Све боља сарадња општине са међународним организацијама и усмјеравање донаторских средстава за развој општине ü Квалитетан програм капиталних инвестиција 2006-2010. са веома добром имплементацијом ü Интензиван раст буџетских прихода са значајном буџетском резервом у 2005. и 2006. 	<ul style="list-style-type: none"> - Застарјела просторно-планска документација - Неизграђен капацитет за управљање развојем; неразвијен систем прикупљања, размјене и анализе података; недостаје знање и сикуство за управљање пројектима - Неадекватно управљање отпадом (велики број дивљих депонија) - Нерационално потрошено земљиште атрактивно за привредне инвестиције
Привреда и људски ресурси	
<ul style="list-style-type: none"> ü Повољни услови и традиција за развој сточарства ü Формиране прве фарме по европским стандардима ü Значајна буџетска подршка развоју пољопривреде и МСП ü Примјетан тренд раста предузетничких иницијатива ü Природни ресурси и иновативне идеје за развој туризма (Зеленковац, Медна-вјерски туризам, Балкана,...) ü Проактиван приступ у задржавању високообразоване радне снаге ü Пракса стипендирања ученика/студената 	<ul style="list-style-type: none"> - Уситњени пољопривредни посједи и произвођачи, неповезани међусобно и са прерађивачима - Нискоакумулативна привредна структура са занемарљивим учешћем напредних технологија - Неквалитетна и врло ризична структура запослености (текстил, трговина, примарна прерада...) - Негативни ефекти приватизације - Мањак квалитетне физичке и технолошке инфраструктуре за развој предузећа - Неразвијена предузетничка традиција и култура - Неповољна структура незапослених (41% без стручне спреме/заната) - Застарјели профили и знања које обезбјеђује Средњошколски центар - Неразвијена инфраструктура за континуирано оспособљавање за потребе нове економије
Квалитет живота, комунална и друштвена инфраструктура	
<ul style="list-style-type: none"> ü Веома изражено задовољство грађана услугама које пружа општина ü Видљив напредак у развоју инфраструктуре са сталним новим улагањима (саобраћајнице, јавна расвјета, водовод, ел.енергија,...) ü Активан приступ очувању природних ресурса и унапређењу животне средине ü Задовољавајућа спортска инфраструктура 	<ul style="list-style-type: none"> - Низак животни стандард становништва - Неразвијени капацитети за управљање отпадом - Лоша локална путна инфраструктура - Незадовољавајућа културна инфраструктура - Неразвијена секундарна здравствена заштита

Простор, управљање и развој

- Ў Функционално увезивање са сусједним општинама (посебно Бањалуком) за рјешавање кључних капиталних, еколошких и инфраструктурних проблема
- Ў Најављена изградња ауто-пута/ брзе цесте (Средња Европа – Јадран) преко Мркоњић Града
- Ў Проактиван приступ коришћењу најављених средстава Владе РС са локалне инвестиције и развој
- Ў Започети инвестиционо-развојни циклус у РС

- Недостатак културе управљања простором на макро и микро плану
- Слаби апсорпциони капацитети РС / БиХ за активно кориштење предприступних фондова ЕУ
- Одлагање процеса функционалне и фискалне децентрализације
- Наставак неконтролисаног трошења природног богатства

Привреда и људски ресурси

- Ў Промјена привредне структуре према развоју високоаккумулативне привреде привлачењем технолошки напредних индустрија и услуга
- Ў Економско ефектуирање туристичких ресурса и културно-историјског наслијеђа
- Ў Партнерство јавног и приватног сектора и примјена концесионог модела у истраживању и експлоатацији рудног, енергетског и минералног богатства
- Ў Јачање специјалних веза РС са Србијом и пословна сарадња са предузећима из Србије и Хрватске
- Ў Растући интерес трговинских ланаца за отварање продајних центара у МГ
- Ў Успостављање сарадње и кориштење знања, информација и капитала дијаспоре
- Ў Пуна реализација концепта цјеложивотног учења, раст улагања у обуку и образовање

- Селење производње (у радно интензивној индустрији) у подручја с нижом цијеном рада
- РС и БиХ ни приближно не прате убрзано повећање инвестирања у пољопривреду и сточарство у сусједним земљама ради осигурања боље стартне позиције у погледу прописаних квота приликом приступа ЕУ
- Наставак иселјавања младе/ висококвалификоване радне снаге из земље
- Спора трансформација образовног система према потребама тржишта рада и нове економије

Квалитет живота, комунална и друштвена инфраструктура

- Ў Расући локални ентузијазам и енергија
- Ў Партнерство јавног и приватног сектора у изградњи комуналне, спортске и културне инфраструктуре и пружању услуга
- Ў Наставак сарадње са ГАП пројектом
- Ў Развој интелектуалног, социјалног и културног капитала као приоритети локалне заједнице за ново доба
- Ў Јачање капацитета и утицаја цивилног друштва
- Ў Близина Бањалуке као универзитетског и културног центра

- Депопулација подручја и погоршање старосне структуре становништва
- Опште сиромаштво и незапосленост у земљи
- Пражњење руралних подручја и пресељење становништва у урбана подручја
- Смањење донаторске помоћи за локалне инфраструктурне пројекте
- Друштвени трендови јачања криминала и токсикоманија

6. Усклађивање Стратегије развоја Мркоњић Града са стратегијама на вишим нивоима

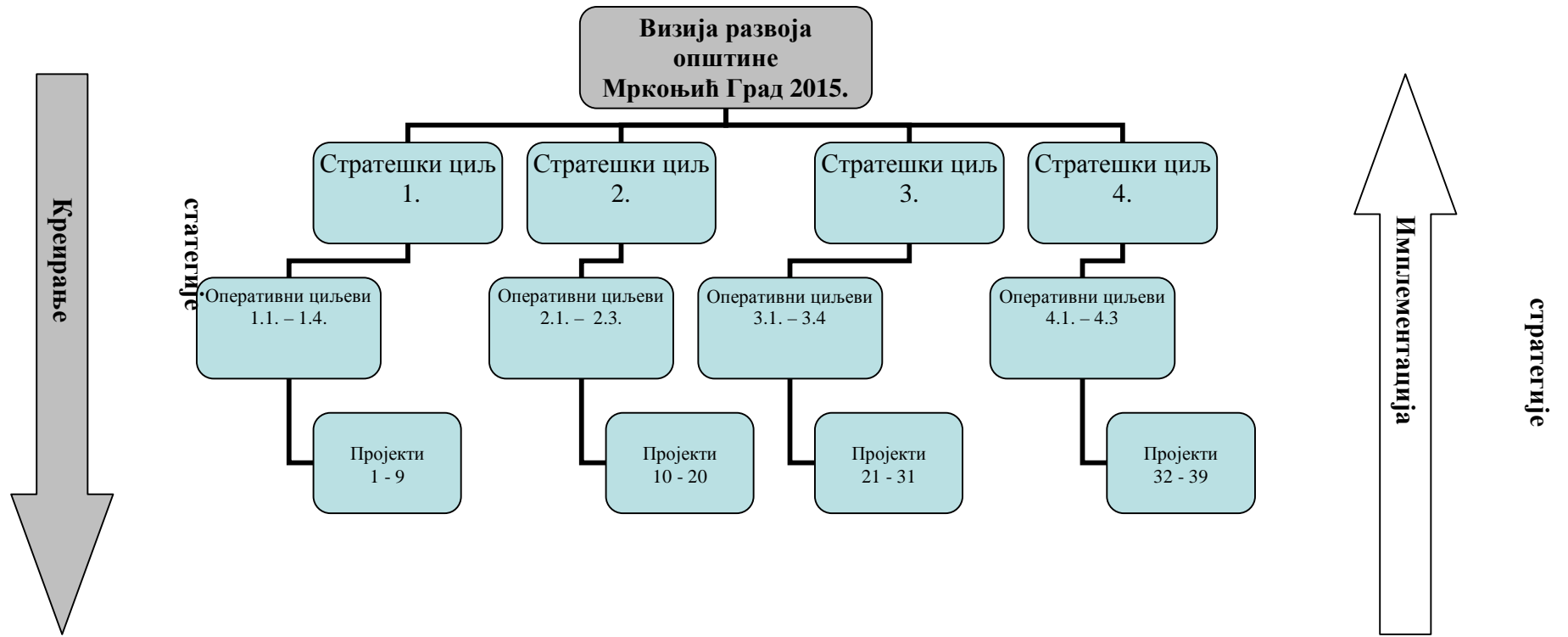
Имајући у виду чињеницу да локални ниво представља најбитнији оперативни ниво, постојање свеобухватне концепције развоја треба да подржава локалне напоре. Интегрисати властите мјере у цјелокупан оквир значи искористити синергетске ефекте, избјећи колизије с мјерама од ентитетског, па чак и БХ значаја, те обликовати цјелокупну концепцију у складу са очекиваном, или већ испланираном политиком на вишим нивоима.

С друге стране, непланирано финансирање појединачних пројеката и програма или развоја одређених сектора и подручја води ка расипању средстава. Из тог разлога приликом израде Стратегије развоја Мркоњић Града водило се рачуна о усклађивању са развојним плановима и стратегијама које су урађене за виши ниво, односно ентитетским и стратегијама на БиХ нивоу.

Стратегија	Приоритети дефинисани стратегијом
Средњорочна развојна стратегија БиХ	Општи развојни приоритети БиХ који су дефинисани стратегијом су: <ul style="list-style-type: none"> • Одржати макроекономску стабилност • Повећати приватне инвестиције • Реструктурирати економију • Повећати запосленост и побољшати везе између људских ресурса и тржишта рада • Побољшати систем социјалне заштите • Повећати транспарентност и могућности БиХ друштва
Стратегија за Босну и Херцеговину, документ Европске банке за обнову и развој (EBRD)-одобрена 2005	Приоритети које је EBRD дефинисала у стратегији: <ul style="list-style-type: none"> • развој активности приватног сектора • структурна и институционална реформа • БиХ регионалне интеграције и прогрес према чланству у ЕУ
Стратегија интегрисања БиХ у Европску Унију	Стратегија интегрисања БиХ у ЕУ издваја нека од подручја која су од изузетног значаја за БиХ и њене грађане: енергија, пољопривреда, транспорт, животна средина, борба против организованог криминала и либерализација бизног режима.
Стратегија развоја МСП у БиХ 2005-2007	Приоритети Стратегије развоја МСП у БиХ су: <ul style="list-style-type: none"> • Стварање конзистентног правног оквира за МСП. • Уклањање баријера које отежавају и успоравају покретање и рад предузећа • Дефиниција МСП-а (пратећи препоруке ЕУ) и успостављање статистике; • Организациона структура/институционални оквир за пословну подршку; • Хоризонтални и вертикални инструменти за пословни развој.
Стратегија развоја локалне самоуправе у БиХ	Стратешки циљеви: <ul style="list-style-type: none"> • Остварити суштинску функционалну децентрализацију • Остварити истовремено одговарајућу фискалну децентрализацију • Осигурати модерно вођство и професионално, компетентно и мотивисано особље • Осигурати стално унапређивање квалитета и економичности услуга • Остварити висок степен грађанског учешћа у јавним пословима • Осигурати одговорно и јединствено вршење јавних послова свих нивоа власти у локалној заједници • Развити продуктивну међусобну сарадњу јединица локалне самоуправе у земљи и региону

Развојни програм Републике Српске 2007-2010. година	Приоритетни сектори инвестирања су: <ul style="list-style-type: none"> • Инфраструктура - побољшање стандарда грађана, • Здравствени систем, • Образовни систем-унапређење образовања, • Пензијски систем, • Привредни развој, • Унапређење рада државне управе, • Станоградња. Инвестирање у првом инвестиционом циклусу подразумјева инвестиције у инфраструктуру (путну, ваздушног саобраћаја, комуналну и електроенергетску) и производњу, са заједничким секундарним циљем – улагање у људске ресурсе.
Економска политика Републике Српске за 2007. годину	Усмјерења Економске политике РС за 2007. годину: <ul style="list-style-type: none"> • Пуније и ефикасније искоришћење природних развојних потенцијала; • Бржу валоризацију расположивих неискоришћених капацитета; • Подизање активности становништва и заустављање одлива стручњака и младих људи; • Ефикасније укључивање у ЦЕФТА зону; • Подстицање јавно приватног партнерства и • Смањење сиромаштва.
Стратегија развоја пољопривреде РС	Циљеви стратегије пољопривреде РС: <ul style="list-style-type: none"> • Обезбјеђење трајне прехранбене сигурности; • повећању конкурентности, тржишности и извоза пољопривредних и прехранбених производа; • Изградњи и развоју институција и механизма тржишног привређивања у сектору агробизниса; • Економској заштити тржишно орјентисаних произвођача; интегралном руралном и уравнотеженом регионалном развоју; • Имплементацији међународних стандарда квалитета респектујући принцип одрживог развоја; • Бржем и свестранијем укључивању у регионалне, европске процесе и међународне организације и друго.
Стратегија развоја малих и средњих предузећа РС 2006-2010	Стратешки циљеви: <ul style="list-style-type: none"> • Повећање броја МСП • Повећање укупног броја запослених у сектору МСП • Повећање конкурентности МСП у циљу јачања њиховог извозног потенцијала и степена интернационализације • Повећање учешћа МСП-а у бруто додатој вриједности

7. Од визије развоја до имплементације стратегије

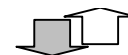
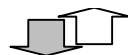
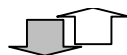
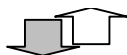
ВИЗИЈА РАЗВОЈА:

Мркоњић Град 2015. године: Благо енергије, догађаја и доживљаја

У 2005. години отпочела је **декада** друштвеног, економског и културног **препорода** Мркоњић Града. Градимо репутацију атрактивне пословне средине за улагања и имиџ здравог, угодног и престижног мјеста за живот, пружајући праве прилике младима, знању и идејама. У свакој години ове декаде има нас више, све смо образованији, све више нас ради, све више зарађујемо и улажемо у лични развој, развој свог мјеста и своје земље.

Пуном реализацијом потенцијала природног и људског стваралаштва и историјске јединствености, наш град постаје право **благо енергије, догађаја и доживљаја** за све који у њему живе, све који су за њега везани, све који овдје улажу и послују, бораве, долазе или пролазе.

У партнерству са сусједним општинама и Владом РС, покрећемо **нови развојни циклус** за подручје Југозапада Републике Српске, који омогућује саобраћајну и економску интеграцију овог простора у европске токове, доприносећи стварању новог квалитета живота у свим градским и сеоским срединама.

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 1
Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем

Оперативни циљ 1.1 Кроз производне инвестиције осигурано најмање 800 нових радних мјеста, до 2011. године

Оперативни циљ 1.2 Кроз инвестиције у трговину и услуге осигурано најмање 400 нових радних мјеста, до 2011. године

Оперативни циљ 1.3 Створено подстицајно окружење за развој предузетништва и МСП, тако да се достигне однос од највише 30 становника по пословном субјекту, до 2012. године

Оперативни циљ 1.4 Остварено стално унапређивање технолошког нивоа, техничких стандарда и профитабилности МСП

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 2 Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције

Оперативни циљ 2.1 Формирано најмање 30 рентабилних, модерних фарми до 2010. године, млијечни производи припремљени за трговину до 2011. године

Оперативни циљ 2.2 Организовано најмање 60 дана туристички атрактивних догађаја годишње до 2011. године, са пратећом инфраструктуром

Оперативни циљ 2.3 Занатски производи стандардизовани и уграђени у туристичку понуду, до краја 2009. године

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 3
Изграђен и уређен животни простор

Оперативни циљ 3.1 Просторно-планска документација ажурирана и комплетирана до 2010. године

Оперативни циљ 3.2 Изграђена и уређена комплетна комунална и друштвена инфраструктура у урбаном дијелу, до 2012. године

Оперативни циљ 3.3 Изграђена кључна комунална и друштвена инфраструктура у руралним дијеловима, до 2012. године

Оперативни циљ 3.4 Осигурано ефикасно управљање отпадом и заштита животне средине на цијелој територији општине, до 2015. године

СТРАТЕШКИ ЦИЉ 4
Развијен људски капитал

Оперативни циљ 4.1 Уведен концепт управљања интелектуалним капиталом у земљи и дијаспори, до 2010. године

Оперативни циљ 4.2 Остварен стабилан раст инвестирања у знање и људске ресурсе у периоду 2008-2012. године

Оперативни циљ 4.3 Обезбијеђено континуирано и квалитетно стручно образовање и усавршавање, усклађено са потребама тржишта рада, од 2008. до 2015. године

8. Визија и стратешки циљеви развоја

Креирана визија развоја обухвата временски хоризонт до 2015. године. Има краћу, веома сажету, маркетиншки «ударну» верзију (*благо енергије, догађаја и доживљаја*) и пуну, комплекснију, довољно језгровиту и концентрисану верзију. Пуна верзија састоји се из три дијела, тако да сваки изражава по једну кључну развојну идеју.

Основна идеја првог дијела изражена је синтагмом **декада препорода**, обухватајући друштвени, економски и културни препород Мркоњић Града. Настоји да «ухвати» континуитет садашњости и будућности, започет проактивним дјеловањем новог руководства 2005. године. Ову декаду карактерише заједничко улагање стваралачке енергије руководства, грађана и предузетника у изградњу имиџа *Мркоњић Града као атрактивне пословне средине и угодног мјеста за живот*. Посебно мјесто у тој новој слици која се ствара дато је *младима, знању и идејама*. У развоју основне идеје о декади препорода садржани су практично главни индикатори развоја за наредни стратешки период (*у свакој години има нас више, све смо образованији, све више нас ради, све више зарађујемо и улажемо у лични развој, развој свог мјеста и своје земље*).

Кључна одредница другог дијела визије изражена је метафором **благо енергије, догађаја и доживљаја**, која интегрише стваралачку природну и људску, производну енергију са енергијом историје и авантуре, откривајући и отварајући прави идентитет овог јединственог мјеста. Ријеч **благо** носи са собом низ асоцијација, од оних општих (*вриједност, материјално и духовно богатство*) до специфичних (*велико стадо*, као израз сточарске традиције овог краја) и помало тајновитих значења (*скривено, још неоткривено благо*, сугеришући да је стварање материјалног и духовног богатства мјеста и људи који овдје живе посао који нам тек предстоји). Израз *благо догађаја и доживљаја* не изражава само нови квалитет живота, већ одређује и фокус туризма као релативно нове привредне гране у овом крају (манифестациони и авантуристички туризам). Више од тога, уз раније истакнуто *знање и идеје*, представља стратешки одговор Мркоњић Града на изазове економије 21. вијека, која се најављује као *економија знања и економија доживљаја*.

У трећем дијелу визије отворен је још шири, *регионални хоризонт* (гдје Мркоњић Град преузима свој дио одговорности за развој југозападног дијела РС), али и *циљни европски хоризонт*, којему цијели крај, потпомогнут *новим развојним циклусом* који започиње у РС, треба знатно да се приближи на крају овог стратешког периода, доносећи *нови квалитет живота у свим градским и сеоским срединама*.

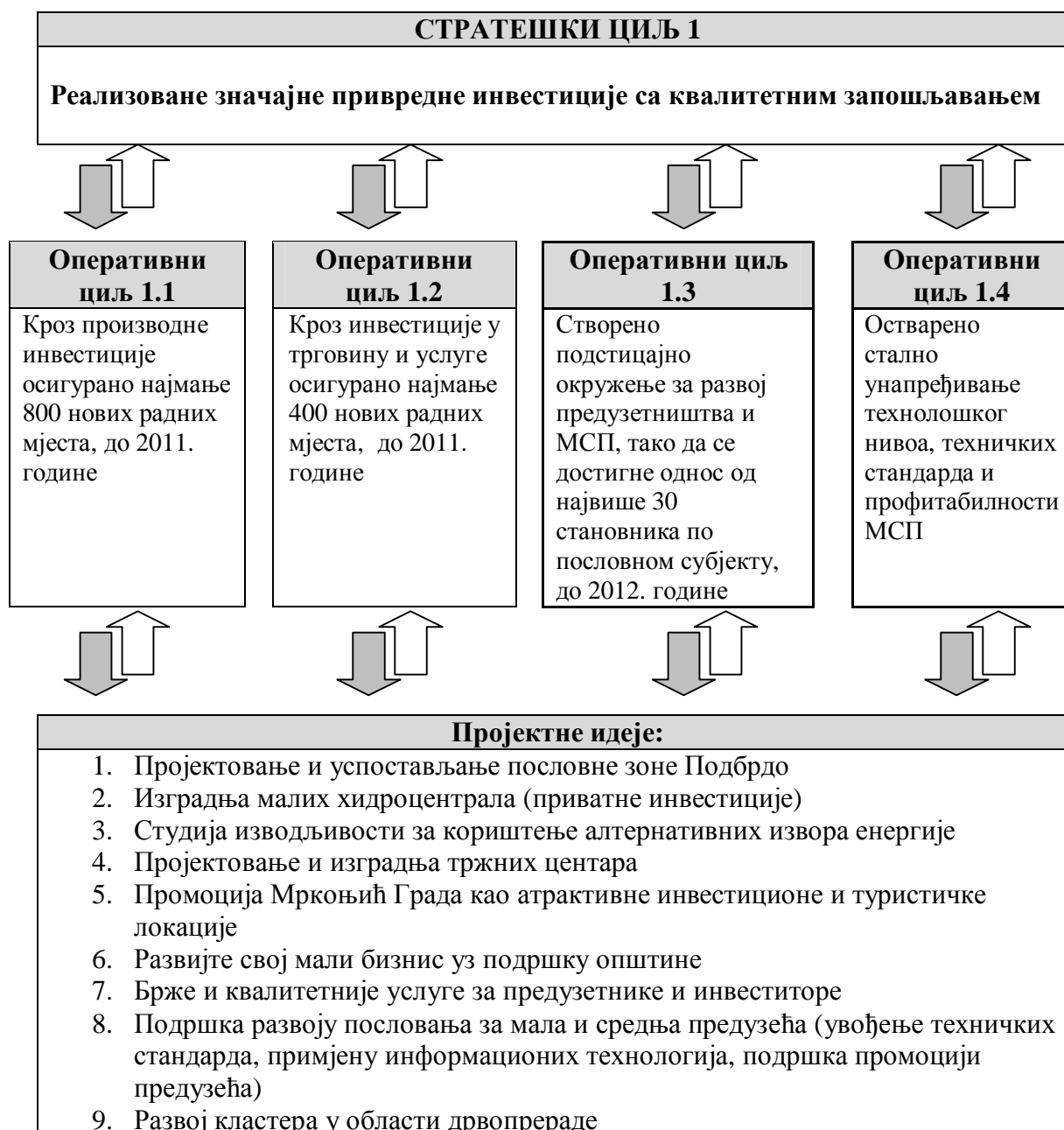
Четири главне ствари, четири главна правца за достизање овако амбициозно постављене визије, одређена су у виду четири стратешка циља:

- Ü Реализоване значајне привредне инвестиције, са квалитетним запошљавањем,
- Ü Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције,
- Ü Изграђен и уређен животни простор, и
- Ü Развијен људски капитал.

Сваки од ових циљева разрађен је на сљедећим страницама.

9. Од стратешких циљева до пројеката

9.1 . Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем

Стратешки циљ 1: Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем

Разлог:

Највећи изазов са којим се општина Мркоњић Град суочава је побољшање неповољне привредне структуре, која узрокује малу и лошу запосленост и, као резултат тога, релативно низак животни стандард становништва. Привредна структура општине заснива се малим и средњим предузећима која стварају мало додатне вриједности (трговина, прерада дрвета, нешто активности у пољопривредној производњи, туризму, текстилној индустрији, и слично). Најједноставнији и најкраћи пут за побољшање ове структуре је стварање повољних услова за инвестирање и добро осмишљен и проактиван приступ у привлачењу значајних инвестиција на подручје општине из других дијелова РС и БиХ и из иностранства, уз могуће кориштење дијаспоре и за инвестирање и за повезивање са предузећима из развијених земаља. Други, неопходан правац је подршка локалној привреди. Успостављање успјешног сектора домаћих микро, малих и средњих предузећа је нешто дужи пут и, поред повољне пословне климе и физичке инфраструктуре, захтијева и одговарајућу савјетодавну и финансијску подршку. Зато би Мркоњић Град, узимајући у обзир ова два правца, морао створити, по атрактивности, јединствену понуду физичке и пословне инфраструктуре тако да постане препознатљив као пословна средина погодна за инвестирање и пословање.

Шта подразумјевамо под овим циљем:

Под овим циљем подразумјевамо стварање недостајуће физичке и пословне инфраструктуре и привлачење инвеститора, како би се битно побољшала привредна структура Мркоњић Града. То значи успостављање пословних зона (урбанистичко и инфраструктурно уређење), како би се могле реализовати инвестиционе активности за које постоје одређена интересовања. Овај циљ подразумјева и стварање подстицајног пословног окружења које ће привући нове инвеститоре али и које ће стимулисати локалну привреду (подршка за започињање бизниса, подршка развоју постојећих предузећа, итд). Овдје важну улогу има и добро осмишљено и интензивно промовисање повољних услова који се стварају на подручју општине, како би потенцијални инвеститори били довољно информисани о могућностима који стоје на располагању у општини Мркоњић Град.

Ризици

- Ў Неријешени имовински односи (везано за земљу, објекте, итд.);
- Ў Финансирање капиталних инфраструктурних радова;
- Ў Неразвијени капацитети за управљање пројектима развоја пословне инфраструктуре.
- Ў Недостатак одговарајућих фондова и капацитета за подршку привреди;

Кораци у процесу реализације стратешког циља:

1.1 Кроз производне инвестиције осигурано најмање 800 нових радних мјеста, до 2011. године

1.2 Кроз инвестиције у трговину и услуге осигурано најмање 400 нових радних мјеста, до 2011. године

1.3 Створено подстицајно окружење за развој предузетништва и МСП, тако да се достигне однос од највише 30 становника по пословном субјекту, до 2012. године

1.4 Остварено стално унапређивање технолошког нивоа, техничких стандарда и профитабилности МСП

Пројекти који доприносе остварењу циља:

- Пројектовање и успостављање пословне зоне Подбрдо
- Изградња малих хидроцентрала (приватне инвестиције)
- Студија изводљивости за кориштење алтернативних извора енергије
- Пројектовање и изградња тржних центара
- Промоција Мркоњић Града као атрактивне инвестиционе и туристичке локације
- Развијте свој мали бизнис уз подршку општине
- Брже и квалитетније услуге за предузетнике и инвеститоре
- Подршка развоју пословања за мала и средња предузећа (увођење техничких стандарда, примјену информационих технологија, подршка промоцији предузећа)
- Развој кластера у области дрвопрераде

9.2 Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције

Стратешки циљ 2: Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције

Разлог:

Општина Мркоњић Град посједује значајне природне потенцијале и богата је аутентичним историјским наслеђејем. Мркоњић је познат по добрим природним условима и традицији у сточарству, о чему свједоче и први успјешни примјери модерних, рентабилних фарми. Ова општина је такође позната по свом историјском наслеђеју и његовању традиције (Краљ Петар I, ЗАВНОБИХ, чувени ковачки занати и производи, итд). Оба ова квалитета је неопходно сачувати и унаприједити, како би се оснажио идентитет подручја и његове вриједности и унаприједио имиџ Мркоњић Града као јединственог мјеста, погодног за инвестирање и пословање и угодног за живот и посјећивање. Због тога је неопходно развити одређене аутентичне производе и услуге који одражавају јединственост општине и њене природне потенцијале и традицију. Поред развоја пољопривреде и стварања препознатљивих прехранбених и занатских производа, ту су и различите врсте атрактивне туристичке понуде.

Шта подразумевамо под овим циљем:

Под овим циљем подразумевамо оријентацију на интензивно економско коришћење кључних пољопривредних и туристичких ресурса Мркоњић Града, прије свега подршком стварању конкурентних сточних фарми и стандардних, за трговину припремљених и препознатљивих производа, с једне стране, и формирању специфичне туристичке понуде, засноване на компаративним предностима овог подручја. Код пољопривредних и прехранбених производа ту се издвајају млијечни производи, код занатских то су ковачки производи, а у туризму имамо манифестациони туризам, авантуристички туризам, сеоски туризам, лов у планинским зонама, планинарење, итд.

Ризици

- Ў Наставак великог заостајања РС/БиХ за земљама у окружењу у погледу системских подстицаја за развој пољопривреде и туризма;
- Ў Јака регионална конкуренција у туризму;
- Ў Недостатак одговарајућих фондова и капацитета за управљање развојним пројектима;

Кораци у процесу реализације стратешког циља:

- 2.1 Формирано најмање 30 рентабилних, модерних фарми до 2010. године, млијечни производи припремљени за трговину до 2011. године
- 2.2 Организовано најмање 60 дана туристички атрактивних догађаја годишње до 2011. године, са пратећом инфраструктуром
- 2.3 Занатски производи стандардизовани и уграђени у туристичку понуду, до краја 2009. године

Пројекти који доприносе остварењу циља:с

- Подршка формирању и развоју рентабилних, модерних фарми
- Стандардизација и развој млијечних производа
- Успостављање функционалне земљорадничке задруге (са савјетодавним сервисом за пољопривреднике)
- Програм развоја културних, спортских и туристичких манифестација
- Израда Мастер плана за Балкану као туристичку локацију
- Израда студије «Манифестациони туризам и развој предузетништва у Мркоњић Граду» (како искористити прилике које манифестациони туризам отвара за предузетнике у Мркоњић Граду)
- Стандардизација традиционалних занатских производа
- Формирање кластера туризам-здрава храна-занати
- Пилот пројекат сеоског туризма
- Унапређење ловног, риболовног и излетничког туризма
- Промоција вјерског туризма (Медна)
- Уређење дестинација и промоција туристичке понуде уз ријеку Врбас – *субрегионални пројекат* (језеро Бочац, средњевјековна утврђења, риболов и рафтинг)

9.3 Изграђен и уређен животни простор

Стратешки циљ 3: Изграђен и уређен животни простор

Разлог:

Да би се јасно изразила јединственост Мркоњић Града, неопходно је планирати град просторно и побољшати тај вид управљања градом на дјелотворан и ефикасан начин. Тренутно стање је такво да је просторно-планска документација застарјела и некомплетна, а општина се суочава са неким озбиљним проблемима (могућности просторног ширења урбаног језгра на постојећој локацији су веома ограничене, нека села су потпуно напуштена, итд.). Мркоњић Град би требало да постане добро организован, изграђен и уређен град са урбаном и руралном инфраструктуром која омогућава и привредни развој и повећање квалитета живота његових грађана. Под том инфраструктуром се подразумијева физичка инфраструктура (путеви, електро-снабдијевање, телекомуникације, водоводи и канализациона мрежа, итд), као и друштвена инфраструктура (образовање, здравство, култура, информисање, спорт). Уз евидентан напредак у изградњи комуналне и друштвене инфраструктуре, остварен у последњих неколико година, за рјешавање ових развојних проблема биће важне грађанске и предузетничке иницијативе, као један од фактора у креирању приоритета. Важно питање везано за овај циљ је и заштита животне средине, тј. управљање отпадом и третман отпадних вода јер је то такође директно повезано са квалитетом живота и са јединственошћу природног потенцијала и традиције Мркоњић Града.

Шта подразумијевамо под овим циљем:

Под овим циљем се подразумијева иновирање комплетне просторно-планске документације, те дјелотворно и ефикасно управљање имплементацијом ових планова и пуну реализацију раније усвојеног Програма капиталних улагања. Поред постепеног побољшања комуналне инфраструктуре, поготово у руралном подручју, овај циљ подразумијева и побољшање друштвене инфраструктуре и обогаћивање друштвеног, културног и спортског живота. Све то треба као крајњи циљ да допринесе квалитетнијем животу становника Мркоњић Града и да учини ову општину занимљивом дестинацијом за туристе, пословне људе и друге посјетиоце..

Ризици

Најважнији ризици за остварење овог циља су:

- недостатак стратешког приступа у развоју инфраструктуре и заштити животне средине и
- недостатак средстава потребних за финансирање значајних инфраструктурних пројеката.
- задржавање стереотипа да друштвене дјелатности (култура, спорт, образовање, здравство...) представљају друштвену потрошњу, а не кључне полуге стваралачког потенцијала заједнице.

Кораци у процесу реализације стратешког циља:

3.1 Просторно-планска документација ажурирана и компетирана до 2010. године

3.2 Изграђена и уређена комплетна комунална и друштвена инфраструктура у урбаном дијелу, до 2012. године

3.3 Изграђена кључна комунална и друштвена инфраструктура у руралним дијеловима, до 2012. године

3.4 Осигурано ефикасно управљање отпадом и заштита животне средине на цијелој територији општине, до 2015. године

Пројекти који доприносе остварењу циља:

- Израда Просторног плана општине
- Израда Урбанистичког плана
- Израда приоритетних регулационих планова
- Топлификација града
- Реализација пројеката из Програма капиталних инвестиција релевантних за циљеве 3.2 и 3.3
- Функционално оспособљавање мјесних заједница
- Регулација водотокова на градском подручју
- Студија за регулисање одвода отпадних вода
- Прикупљање, раздвајање и рециклажа чврстог отпада
- Изградња регионалне депоније
- Припрема локалног еколошког акционог плана

9.4 Развијен људски капитал

Стратешки циљ 4: Развијен људски капитал

Разлог:

Према новом начину размишљања гдје се људски капитал третира као најважнији ресурс, степен концентрације знања и идеја, и стварање нове вриједности на основу њих, је најважнија предност развијених градова. Социо-економска анализа и SWOT анализа општине Мркоњић Град не пружају нарочито охрабрујућу слику. Ове анализе су показале да у Мркоњићу има премало оних који имају одређене потребне квалификације, док, с друге стране, постоји и превише оних без квалификација или са квалификацијама које су неискористиве. Поред неразвијености локалне привреде, ово је један од најважнијих узрока високог нивоа незапослености на подручју општине. То указује да је у Мркоњић Граду потребно започети са изградњом савременог система управљања људским капиталом, усмјереног тако да становницима обезбиједи стицање конкурентних квалификација и унапређење знања и вјештина током цијелог живота. И овдје је неопходно усмјерити пажњу на бројну дијаспору са овог подручја која, поред финансијског капитала, посједује и различита знања и информације која могу бити много важнија за развој Мркоњић Града од новца са којима располажу. Оваквим приступом створиће се боље могућности за динамичан развој заједнице, поготово у оним аспектима који су за Мркоњић Град јединствени.

Шта подразумјевамо под овим циљем:

Под овим циљем подразумјевамо прилагођавање квалификација и вјештина локалне радне снаге потребама нове привредне структуре која се ствара у Мркоњић Граду, у временски краћем року, и реализацију концепта управљања људским капиталом као основном полугом развоја Мркоњић Града у 21. вијеку, у дужем року. Први корак било би креирање базе информацију о знањима како локалне заједнице тако и дијаспоре Мркоњић Града. Она би послужила и као основ за идентификацију недостатака и потребних знања и квалификација, за стварање мреже институција/организација/предузећа и особа са потребним знањима, и као основ за систем инвестирања у знање и таленте, посебно код младих.

Ризици

Најважнији ризик за остварење овог стратешког циља је отпор прихватању нових развојних законитости:

- да привредни развој све више зависи од квалитета људи којима располажемо, а све мање од природних ресурса;
- да квалитет знања и вјештина постаје важнији од цијене радне снаге, и сл.

Кораци у процесу реализације стратешког циља:

4.1 Уведен концепт управљања интелектуалним капиталом у земљи и дијаспори, до 2010. године

4.2 Остварен стабилан раст инвестирања у знање и људске ресурсе у периоду 2008-2012. године

4.3 Обезбијеђено континуирано и квалитетно стручно образовање и усавршавање, усклађено са потребама тржишта рада, од 2008. до 2015. године

Пројекти који доприносе остварењу циља:

- Формирање Канцеларије за управљање развојем
- Мапирање и привлачење људског капитала у земљи и дијаспори
- Формирање фонда за знање и таленте - фокус на дефицитарне профиле кадрова
- Успостављање центра за обуке и преквалификације
- Прилагођавање програма и профила у средњошколском центру потребама нове привредне структуре Мркоњић Града
- Омладинско предузетништво
- Ресурсни центар за младе
- Успостављање едукативног кампа за младе на Балкани

10. Матрица развоја општине Мркоњић Град

<i>Визија развоја:</i>	Мркоњић Град 2015. године: Благо енергије, догађаја и доживљаја		
	<i>Стратешки циљеви:</i>	<i>Оперативни циљеви:</i>	<i>Пројектне идеје:</i>
<p>Декада препорода У 2005. години отпочела је декада друштвеног, економског и културног препорада Мркоњић Града. Градимо репутацију атрактивне пословне средине за улагања и имиџ здравог, угодног и престижног мјеста за живот, пружајући праве прилике младима, знању и идејама. У свакој години ове декаде има нас више, све смо образованији, све више нас ради, све више зарађујемо и улажемо у лични развој, развој свог мјеста и своје земље.</p>	<p>1. Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем</p>	<p>1.1 Кроз производне инвестиције осигурано најмање 800 нових радних мјеста, до 2011. године 1.2 Кроз инвестиције у трговину и услуге осигурано најмање 400 нових радних мјеста, до 2011. године 1.3 Створено подстицајно окружење за развој предузетништва и МСП, тако да се достигне однос од највише 30 становника по пословном субјекту, до 2012. године 1.4 Остварено стално унапређивање технолошког нивоа, техничких стандарда и профитабилности МСП</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пројектовање и успостављање пословне зоне Подбрдо 2. Изградња малих хидроцентрала (приватне инвестиције) 3. Студија изводљивости за кориштење алтернативних извора енергије 4. Пројектовање и изградња тржних центара 5. Промоција Мркоњић Града као атрактивне инвестиционе и туристичке локације 6. Развијте свој мали бизнис уз подршку општине 7. Брже и квалитетније услуге за предузетнике и инвеститоре 8. Подршка развоју пословања за мала и средња предузећа (увођење техничких стандарда, примјену информационих технологија, подршка промоцији предузећа) 9. Развој кластера у области дрвопрераде

<p>Благо енергије, догађаја и доживљаја Пуном реализацијом потенцијала природног и људског стваралаштва и историјске јединствености, наш град постаје право благо енергије, догађаја и доживљаја за све који у њему живе, све који су за њега везани, све који овдје улажу и послују, бораве, долазе или пролазе.</p>	<p>2. Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције</p>	<p>2.1 Формирано најмање 30 рентабилних, модерних фарми до 2010. године, млијечни производи припремљени за трговину до 2011. године 2.2 Организовано најмање 60 дана туристички атрактивних догађаја годишње до 2011. године, са пратећом инфраструктуром 2.3 Занатски производи стандардизовани и уграђени у туристичку понуду, до краја 2009. године</p>	<ol style="list-style-type: none"> 10. Подршка формирању и развоју рентабилних, модерних фарми 11. Стандардизација и развој млијечних производа 12. Успостављање функционалне земљорадничке задруге (са савјетодавним сервисом за пољопривреднике) 13. Програм развоја културних, спортских и туристичких манифестација 14. Израда Мастер плана за Балкану као туристичку локацију 15. Израда студије «Манифестациони туризам и развој предузетништва у Мркоњић Граду» (како искористити прилике које манифестациони туризам отвара за предузетнике у Мркоњић Граду) 16. Стандардизација традиционалних занатских производа 17. Формирање кластера туризам-здрава храна-занати 18. Пилот пројекат сеоског туризма 19. Унапређење ловног, риболовног и излетничког туризма 20. Промоција вјерског туризма (Медна) 21. Уређење дестинација и промоција туристичке понуде уз ријеку Врбас – <i>субрегионални пројекат</i> (језеро Бочац, средњевјековна утврђења, риболов и рафтинг)
--	--	--	---

<p>Интеграција у европске токове У партнерству са сусједним општинама и Владом РС, покрећемо нови развојни циклус за подручје Југозапада Републике Српске, који омогућује саобраћајну и економску интеграцију овог простора у европске токове, доприносећи стварању новог квалитета живота у свим градским и сеоским срединама.</p>	<p>3. Изграђен и уређен животни простор</p>	<p>3.1 Просторно-планска документација ажурирана и компетирана до 2010. године 3.2 Изграђена и уређена комплетна комунална и друштвена инфраструктура у урбаном дијелу, до 2012. године 3.3 Изграђена кључна комунална и друштвена инфраструктура у руралним дијеловима, до 2012. године 3.4 Осигурано ефикасно управљање отпадом и заштита животне средине на цијелој територији општине, до 2015. године</p>	<p>22. Израда Просторног плана општине 23. Израда Урбанистичког плана 24. Израда приоритетних регулационих планова 25. Топлификација града 26. Реализација пројеката из Програма капиталних инвестиција релевантних за циљеве 3.2 и 3.3 27. Функционално оспособљавање мјесних заједница 28. Регулација водотокова на градском подручју 29. Студија за регулисање одвода отпадних вода 30. Прикупљање, раздвајање и рециклажа чврстог отпада 31. Изградња регионалне депоније 32. Припрема локалног еколошког акционог плана</p>
	<p>4. Развијен људски капитал</p>	<p>4.1 Уведен концепт управљања интелектуалним капиталом у земљи и дијаспори, до 2010. године 4.2 Остварен стабилан раст инвестирања у знање и људске ресурсе у периоду 2008-2012. године 4.3 Обезбијеђено континуирано и квалитетно стручно образовање и усавршавање, усклађено са потребама тржишта рада, од 2008. до 2015. године</p>	<p>33. Формирање Канцеларије за управљање развојем 34. Мапирање и привлачење људског капитала у земљи и дијаспори 35. Формирање фонда за знање и таленте - фокус на дефицитарне профиле кадрова 36. Успостављање центра за обуке и преквалификације 37. Прилагођавање програма и профила у средњошколском центру потребама нове привредне структуре Мркоњић Града 38. Омладинско предузетништво 39. Ресурсни центар за младе 40. Успостављање едукативног кампа за младе на Балкани</p>

11. Генерални план имплементације

Стратешки циљ 1: Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем															
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације										Процијењена вриједност пројекта (КМ)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и		
	Године по кварталима					Године по полугодиштима									
	2008		2009			2010	2011	2012							
1. Пројектовање и успостављање пословне зоне Подбрдо													Након одређивања трасе ауто пута одредиће се и тачна локација пословне зоне и на основу тога ће се урадити процјена потребне инфраструктуре и израдити елаборат о експропријацији земљишта.		
2. Изградња малих хидроцентрала (приватне инвестиције)													Концесија	Одјелење за прост. уређење и стамб.ком.посл.; Инвеститори	
3. Студија изводљивости за кориштење алтернативних извора енергије													20.000 КМ	Буџет општине; Електропр. РС	Специјализована организација
4. Пројектовање и изградња тржних центара													Дефинисана плановима инвеститора	Јавно-приватно партнерство	Инвеститор
5. Промоција Мркоњић Града као атрактивне инвестиционе и туристичке локације													80.000 КМ (20.000 КМ 2008. г.)	Буџет општине; Донатор	ДАМ ⁵ ; Специјализована организација

⁵ Агенција за привредни развој Општине Мркоњић Град

Стратешки циљ 1: Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем													
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације										Процијењена вриједност пројекта (KM)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и
	Године по кварталима				Године по полугодима								
	2008		2009		2010		2011		2012				
6. Развијте свој мали бизнис уз подршку општине											Годишње 500.000 KM (+ кредит банке ⁶)	Буд. општине (500.000 KM); кредит банка	Специјал.орг.; ДАМ; Одјељење за финансије
7. Брже и квалитетније услуге за предузетнике и инвеститоре											20.000 KM	Будет општине; Донатор	Општински пројектни тим; Консултант
8. Подршка развоју пословања за мала и средња предузећа											80.000 KM (годишње)	Буд. општине 50%; Пред. 50%	Специјализована организација
9. Развој кластера у области дрвопрераде (пројекат у току)											30.000 KM	Корисници кластера (10%); Буд. општине, РАРС, GTZ и SNV (90%)	ДАМ
10. Подршка формирању и развоју рентабилних, модерних фарми (подршка кроз субвенције, кредитна средства)											1.200.000 KM ⁷ (годишње)	Министарство пољ. 30%; Буд. општине.25%; Пољопривредници 45%	Одјељење за привреду и друш.дјел.; ДАМ; Земљорадничка задруга

⁶ Банка одобрава мултипликатор 4 за средства пласирана у кредите

⁷ За радни материјал: Укључено 300.000 средстава намјењених за развој МСП

Стратешки циљ 2: Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције															
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације											Процијењена вриједност пројекта (КМ)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и	
	Године по кварталима					Године по полугодштима									
	2008			2009		2010		2011		2012					
11. Стандардизација и развој млијечних производа													100.000 КМ	Министарство пољ. 30%; Буд. општине.20%; Пољопривредници 50%	ДАМ
12. Успостављање функционалне ЗЗ са савјетодавним сервисом за пољопривреднике													80.000 КМ	Буд. општине; Мин. пољ.; Задругари; Донатор	ДАМ; Одјељење за привреду и друш.дјел.;
13. Програм развоја културних, спортеких и туристичких манифестација ⁸													20.000 КМ (израда програма)	Буд. општине (100%)	Специјализована организација
													100.000 КМ (годишње реализација програма)	Буд. општине.50%; Министарства 30%; Спонзори 20%	Културни центар; МГ спорт; НВО
14. Израда Мастер плана за Балкану као туристичку локацију													50.000 КМ	Будет општине; Министарство трговине и туризма	Специјализована организација
15. Израда студије «Манифестациони туризам и развој предузетништва у Мркоњић Граду»													30.000 КМ	Будет општине (100%)	Специјализована организација
16. Стандардизација трад. занатских производа													20.000 КМ	Буд. општине 100%	ДАМ

⁸ За радни материјал: приликом разраде пројекта укључити «Уређење арене за борбу бикова». ДАМ разрадити програм.

Стратешки циљ 2: Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције														
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације										Процијењена вриједност пројекта (KM)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и	
	Године по кварталима					Године по полугодиштима								
	2008		2009			2010	2011		2012					
17. Формирање кластера туризам- здрава храна-занати												30.000 KM	Буд. општине.30%; Мин.тур. 30%; Донатори 40%	ДАМ
18. Пилот пројекат сеоског туризма												50.000 KM	Општина 50%; Донатор 50%	ДАМ
19. Унапређење ловног, риболовног и излетничког туризма												60.000 KM	Српске шуме 50%; Буд. општине 20% Ловачко друштво 25%; Риболов.друш. 5%	Ловачко друштво; Рибол.друштво; Одј. за привреду
20. Промоција вјерског туризма (Медна)												30.000 KM	Секретаријат за вјере РС 20% Црква 10%, Буд. општине 40% Мин.туризма 30%	Одјељење за прив.и друш.дјел. СОЗ ⁹ ; Епархија Бихаћко-Петровачка
21. Уређење дестинација и промоција туристичке понуде уз ријеку Врбас – субрегионални пројекат												100.000 KM	Електроприв.РС 30%; Донатор и јавно-прив.партн.70%	ДАМ, Инвеститор

⁹ Светосавска омладинска заједница

Стратешки циљ 3: Изграђен и уређен животни простор														
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације										Процијењена вриједност пројекта (KM)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и	
	Године по кварталима					Године по полугодиштима								
	2008		2009			2010	2011	2012						
22. Израда Просторног плана општине ¹⁰												100.000 KM	Буџет општине 100%	Овлаштена пројект. кућа; Одјељење за прост. уређење
23. Израда Урбанистичког плана												15.000 KM	Буџет општине 100%	Овлаштена пројект. кућа; Одјељење за прост. уређење
24. Израда приоритетних регулационих планова ¹¹												200.000 KM	Буџет општине 100%	Овлаштена пројект. кућа; Одјељење за прост. уређење
25. Топлификација града												3.500.000 KM	Јавно-приватно партнер. Буџет општине 500.000 Инвеститор 3.000.000	Одјељење за прост. уређ. и стамбено комунално послове; Инвеститори
26. Реализација пројеката из Програма капиталних инвестиција релевантних за циљеве 3.2 и 3.3												Регулисано Програмом капиталних инвестиција	Регулисано Програмом капиталних инвестиција	Регулисано Програмом капиталних инвестиција
27. Функционално оспособљавање мјесних заједница												50.000 KM	Буџ. општине	Одјељење за општу управу

¹⁰ За пројекте од броја 22. до броја 24. процијењена вриједност је израчуната на основу површине која ће бити обухваћена планом и просјечне тржишне цијене планирања по јединици површине

¹¹ Балкана, Зеленковац, пословна зона, израда 4 рег. плана у току

Стратешки циљ 3: Изграђен и уређен животни простор															
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације										Процијењена вриједност пројекта (KM)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и		
	Године по кварталима					Године по полугодиштима									
	2008		2009			2010		2011		2012					
28. Регулација водотокова на градском подручју													Регулисано Програмом капиталних инвестиција (1.900.000 KM).	Буд. опш. И Влада РС 300.000 KM Донатор 1.600.000 KM	Одјељење за прост.уређ. и стамбено комунално послове
29. Студија за регулисање одвода отпадних вода													90.000 KM	Будет општине 100%	Специјализована организација
30. Прикупљање, раздвајање и рециклажа чврстог отпада													Партнерство јавног и приватног сектора		
31. Изградња регионалне депоније													Регулисати Студијом изводљивости	Партнерство јавног и приватног сектора	Регулисати Студијом изводљивости
32. Припрема локалног еколошког акционог плана													15.000 KM	Будет општине	НВО

Стратешки циљ 4: Развијен људски капитал														
Пројекти	Трајање и вријеме имплементације										Процијењена вриједност пројекта (KM)	Модалитети финансирања и проценат финансирања	Могући имплементатор/и	
	Године по кварталима					Године по полугодиштима								
	2008		2009			2010		2011		2012				
33. Формирање Канцеларије за управљање развојем	■	■										20.000 KM	Буџет опш. 100%	Специјализована организација
34. Мапирање и привлачење људског капитала у земљи и дијаспори				■	■	■	■	■	■			40.000 KM	Буџет опш.; Донатори	Опш.пројектни тим Омладинска орг. Специјал.орг.
35. Формирање фонда за знање и таленте - фокус на дефицитарне профиле кадрова			■	■	■	■	■	■	■	■	■	50.000 + учешће прив. субјектата (на год.нивоу)	Буџ. општине; Привредни субјекти; НВО	Опш.пројектни тим
36. Успостављање центра за обуке и преквалификације			■	■	■	■						30.000 KM	Буџ.општине; Завод за зап.	Одјељење за привреду и друш.дјел.; Средњошк. Центар; Завод за зап.
37. Прилагођавање програма и профила у средњошколском центру потребама нове привредне структуре МГ						■	■	■	■			30.000 KM	Средњошкол. центар; Буџ. општине	Мулти-секторски тим; Спец.организација
38. Омладинско предузетништво			■	■	■	■	■	■				15.000 KM (прва година), 5.000 KM годишње, наредне год.	Буџ. општине (50%); Остали извори (50%)	Средња школа, фондација млади предузетници
39. Ресурсни центар за младе				■	■							18.000 KM	Буџ. општине Донатори	Омладински центар
40. Успостављање едукативног кампа за младе на Балкани				■	■							20.000 KM	Европска комисија (програм Млади)	Омладински клуб Црвеног крста

12. Осигурање ефикасне имплементације и ажурирања стратегије

12.1 Припрема за имплементацију

У овај приједлог стратегије уграђене су најважније преоруке до којих се дошло кроз прве озбиљније анализе (не)успјешности имплементације локалних развојних стратегија у Југоисточној Европи.

Прва препорука односи се на стварање посебне канцеларије за развој при кабинету начелника општине, одмах након усвајања стратегије. Основни разлог (мисија) успостављања канцеларије је осигуравање ефикасне имплементације и ажурирања стратегије развоја. Врло је важно да сви актери схвате да ова канцеларија неће имплементирати ни један појединачни пројекат (сваки пројекат имаће своје имплементаторе, одређене по природи посла, изабране кроз одговарајућу процедуру), већ ће свакодневно бринути о реализацији цјелине стратегије, остварујући слиједеће основне задатке:

- ü промоција стратегије и приоритета (унутар општинске управе, унутар локалне заједнице, према најважнијим потенцијалним партнерима и суфинансијерима изван општине, ...),
- ü разрада пројектних задатака, према динамици припреме пројеката за реализацију,
- ü осигурање финансијске конструкције за реализацију стратегије/пројеката,
- ü лансирање пројеката (избор одговарајућег модалитета ангажовања имплементатора и модалитета финансирања, припрема подлога, уговарање, ...),
- ü координација пројеката и активности имплементатора,
- ü дизајн система за мониторинг и евалвацију остваривања стратегије, стална примјена и усавршавање система
- ü припрема извјештаја о реализацији стратегије за начелника, партнерску групу, скупштину општине ... , са препорукама за побољшање имплементације,
- ü ажурирање стратегије (из годишње и вишегодишње перспективе).

Успостављање ове канцеларије комплементарно је у доносу на општинску развојну агенцију ДАМ. ДАМ ће бити задужена за имплементацију пројеката за које посједује потребне компетенције и експертизу, а канцеларија за бригу о имплементацији цијеле стратегије.

Успостављање канцеларије за развој предвиђено је у виду пројекта првог приоритета за прву половину 2008. године.

Друга важна препорука је коришћење партнерства јавног и приватног сектора за имплементацију пројеката који захтијевају већа средства (каких обично нема у општинском буџету), гдје се приватном сектору улагање исплати у одређеном року и гдје су обје стране заинтересоване за ефикасну имплементацију. У стратегији развоја Мркоњић Града коришћење овог модалитета имплементације и финансирања препоручено је у скоро свим случајевима у којима су се сусрели наведени услови. При уговарању оваквих аранжмана посебно треба водити рачуна о одговарајућој расподјели ризика између страна.

Трећа препорука тиче се правовременог резервисања дијела средстава планираних из општинског буџета, у правилу током припреме нацрта буџета за наредну годину. Препоручује се и израда анализе кредитне способности општине и програма вишегодишњег финансирања, најмање за трогодишњи период.

12.2 Мониторинг и евалвација

Да бисмо управљали имплементацијом стратегије, као и имплементацијом пројеката, морамо бити у могућности да мјеримо степен остварења дефинисаних циљева и резултата у одређеном временском периоду, за шта нам служе објективно провјерљиви индикатори.

Објективно провјерљиви индикатори дефинисани на нивоу стратегије нам омогућавају јасан увид у степен остварења стратешких и оперативних циљева у одређеном временском периоду (увид у промјене елемената социо-економске анализе), док нам индикатори дефинисани за сваки од пројеката омогућавају да пратимо имплементацију пројеката са аспекта степена остваривања дефинисаних општих и специфичних циљева и очекиваних резултата сваког од пројеката. То нам омогућава и прецизно сагледавање утицаја пројекта на остваривање оперативних и стратешких циљева. Такође, можемо на вријеме уочити евентуална одступања и предузети корективне акције.

Канцеларија за развој ће праћењем дефинисаних индикатора контролисати остварење циљева, тако што ће прикупљати и анализирати податке потребне за њихово доказивање у оквиру активности ажурирања стратегије, као и у оквиру мониторинга и евалвације пројеката.

Предложени најважнији оквирни индикатори за мониторинг и евалвацију реализације Стратегије развоја Мркоњић Града су:

- раст привредних инвестиција на подручју општине Мркоњић Град,
- број нових радних мјеста у привреди (у оквиру тога посебно у пољопривреди, производњи и трговини),
- однос броја становника и броја привредних субјеката,
- раст вриједности извоза и броја извозника,
- раст укупног прихода од ПДВ-а оствареног на територији Мркоњић Града,
- раст добити предузећа,
- раст учешћа прехрамбене индустрије у структури привреде,
- раст прихода од туризма,
- степен задовољства грађана друштвеном и комуналном инфраструктуром и заштитом животне средине,
- раст просјечне плате,
- скраћење периода чекања на посао, посебно за младе,
- раст учешћа дијаспоре у инвестицијама,
- квалитет и квантитет повезаности и сарадње са градовима у иностранству.

Очито је да су предложени индикатори на нивоу стратегије и квалитативни и квантитативни и да ће бити потребно прикупити секундарне, али и примарне податке, како би се они доказали и како бисмо сагледали у којој мјери су остварени оперативни и стратешки циљеви у одређеном временском периоду.

Активности мониторинга и евалвације стратегије и пројеката јасно ће се дефинисати у склопу пројекта успостављања и оспособљавања канцеларије за развој, јер ће мониторинг и евалвација бити важан дио посла ове канцеларије. У склопу тог приоритетног пројекта до краја прве половине 2008. године детаљно ће се разрадити систем мониторинга и евалвације са индикаторима и њиховим циљним вриједностима за стратегију и приоритетне пројекте.

12.3 Ажурирање стратегије

Стратегија је флексибилан инструмент који треба редовно ажурирати ради прилагођавања промјенама у окружењу. Преиспитивање и ажурирање компоненти стратегије изводи се селективно, тако да се обично визија развоја не мијења током одабраног стратешког периода, стратешки циљеви се преиспитују и по потреби ревидирају након три године реализације стратегије, док се остале компоненте преиспитују и, према потреби, ажурирају на годишњем нивоу. У слиједећој табели дата је нека врста подсјетника и календара за годишње ажурирање стратегије развоја:

Компонента	Опис и подлоге за годишње ажурирање	Када се ажурира	Напомена
Социо-економска анализа (ради се у битно скраћеној верзији)	<ul style="list-style-type: none"> • Пратимо и публикујемо одабране економске и социјалне индикаторе и важне трендове (демографски, тржиште рада, економски показатељи по гранама и врстама пословних субјеката, стање пољопривреде...). • Стање пословног окружења можемо пратити путем стандардизованог анкетирања или фокус групе. 	Почетак у априлу (када су обрађени сви подаци за претходну годину), завршетак (публиковање) у јуну	За овај посао врло је важно разрадити процедуру и усагласити размјену података са изворима података (Завод за запошљавање, Фонд ПИО, Пореска управа...)
Ревизија оперативних циљева	<ul style="list-style-type: none"> • Вреднујемо у којој су мјери остварени и да ли су још валидни. Ако остварења нису близу очекиваних, анализирамо узроке и, по потреби, интервенишемо у активностима (пројектима) и/или у самим циљевима. • Ревизију изводимо на основу праћења реализације програма и пројеката, с једне стране, и уочених битних промјена у околностима. 	Јуни-јули	Добро је да се за ревизију оперативних циљева и пројеката искористи потенцијал Партнерске групе
Ревизија пројеката	<p>Вршимо на основу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Искуства стеченог кроз реализацију пројеката • Резултата и препорука реализованих пројеката • Уочених промјена и нових потреба • Ревидираних оперативних циљева. 	Август-септембар	
Годишњи оперативни план имплементације, са пројектним формуларима	<ul style="list-style-type: none"> • Утврђујемо приоритете за наредну годину • Ревидирамо/компетирамо пројектне формуларе / пројектне задатке за приоритетне пројекте • Правимо и усаглашавамо финансијски план • Компетирамо план имплементације. 	Септембар-октобар	Ажуриран план од друге половине октобра иде на јавну расправу, заједно са буџетом.
Праћење и вредновање реализованих и текућих пројеката	<p>Изводимо на основу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Плана имплементације • Разрађених пројектних формулара / пројектних задатака (очекиваних резултата) • Извјештаја о реализацији пројеката (пројектне документације) <p>Показатеља о оствареним ефектима (нпр. подаци о увозу и извозу, подаци Завода за запошљавање...)</p>	Пратимо према динамици реализације пројеката и извјештавања. Вреднујемо (дајемо оцјену остварења и анализирамо разлоге) у првој половини марта.	О резултатима праћења и вредновања извјештавамо Партнерску групу, начелника и скупштину, у склопу годишњег извјештаја о раду.

13. Пројектни акциони планови

Стратешки циљ: 1. Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем		Оперативни циљ: Доприноси остварењу свих оперативних циљева у оквиру првог стратешког циља					
Назив пројекта: 5. Промоција Мркоњић Града као атрактивне инвестиционе и туристичке локације							
Кратак опис пројекта:	Пројекат ће, као општи циљ, допринијети стварању атрактивног амбијента за улагање тако што ће омогућити да општина добије имиџ средине у којој је омогућен успјех. То ће се постићи бољом промоцијом свих потенцијала и активности којима се ствара инвестициона клима у општини. На основу компаративне анализе података идентификоваће се кључне предности у односу на друге општине на којима ће се темељити стратегија промоције и маркетинг план општине Мркоњић Град, који ће заједно са иновативним и креативно осмишљеним промотивним материјалом, бити основа за позиционирање општине као атрактивне инвестиционе и туристичке дестинације. Пројекат ће остварити синергетски ефекат са пројектом "Мапирање и привлачење људског капитала у земљи и дијаспори", којим ће се успоставити веза са људским капиталом Мркоњић Града тако да се подстакне заинтересованост и иницира улагање знања, идеја, а послуже и капитала у развој општине.						
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Прикупљени подаци о општини и формирана база података за инвеститоре, - Израђен маркетинг план и имплементирани промотивне активности. 						
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Формирати радну групу задужену за прикупљање података о општини Мркоњић Град и конкурентним општинама, који ће послужити за детаљну анализу и идентификовање компаративних предности на којима ће се темељити стратегија промоције, - Припрема базе података о инвеститорима - Ангажовати маркетиншку агенцију која ће у сарадњи са представницима општинске управе израдити маркетинг план и осмислити креативно рјешење за пласирање прикупљених информација ка одабраним циљним групама (информације о положају, клими, инфраструктури, расположивим природним и људским ресурсима, подстицајима општине за инвеститоре, релевантној законској регулативи, политичкој и макроекономској стабилности и друге информације о општини као инвестиционој дестинацији), - Имплементација осмишљених промотивних активности 						
Главни ризици:	- Пропусти и грешке у идентификацији кључних предности и недостатака у односу на друге општине						
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008		2009		2010	2011	2012
Процијењена вриједност пројекта: 80.000 КМ			Процијењени трошкови у 2008. години: 20.000 КМ				
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Буџет општине, донатори							
Кључни потенцијални учесници:							
Директни корисници:	Индиректни корисници:		Главни имплементатор:				
Потенцијални инвеститори	Општинска управа		ДАМ; специјализована организација				
Инвеститори у процесу доношења одлука			Партнери на имплементацији пројекта: Маркетиншка агенција и консултанти				
Мониторинг и евалуација пројекта: Канцеларија за управљање развојем							

Стратешки циљ: 1. Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем	Оперативни циљеви: 1.3. Створено подстицајно окружење за развој предузетништва и МСП, тако да се достигне однос од највише 30 становника по пословном субјекту, до 2012. године
Назив пројекта: 7. Брже и квалитетније услуге за предузетнике и инвеститоре	
Кратак опис пројекта:	<p>Овим пројектом уводи се побољшање у пружању услуга општине према предузетницима и инвеститорима. Тежиште је на тимском раду представника различитих одјељења и представника предузетника и инвеститора. Подразумијева избор, преиспитивање и унапређивање процеса кључних за предузетнике и инвеститоре као и редефинисање општинских накнада, такси, пореза и доприноса у складу са циљевима и приоритетима стратегије развоја. На основу тога, креираће се општинска политика и конкретна рјешења за брже и квалитетније услуге, тако да та рјешења буду стимулативна за динамичан развој МСП и привлачење инвеститора. Предвиђа се и успостављање јединственог шалтера за веће инвеститоре, тако да потребне дозволе и одобрења добију на једном мјесту и у најкраћем могућем времену.</p>
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Јединствен преглед свих општинских накнада, такси, доприноса и пореза, са приказаним ефектима - Изабрани приоритетни процеси за побољшања - Нацрт нових рјешења, са симулацијом ефеката примјене - Нацрт стимулативне општинске политике и конкретних рјешења прихваћен од свих актера (укључујући представнике локалне пословне заједнице) - Реализована побољшања за најмање пет приоритетних процеса и јефтиније услуге и дозволе за предузетнике - Успостављен јединствени шалтер за веће инвеститоре - Раст задовољства предузетника и инвеститора општинским услугама
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Детаљна разрада пројектног задатка - Избор одговарајуће консултантске организације - Формирање и оспособљавање пројектног тима, са прегледом искустава у региону - Успостављање заједничког радног тијела са предузетницима и инвеститорима - Избор приоритетних процеса за побољшања - Детаљно снимање и анализа садашњег стања одабраних процеса - Инвентар и анализа свих општинских накнада, такси, пореза и доприноса - Прикупљање идеја за побољшање процеса - Избор и анализа најбољих пракси у вези са накнадама, таксама, порезима и доприносима - Креирање система стимулативних рјешења - Презентација система стимулативних рјешења и дискусија на заједничком радном тијелу, евентуалне корекције на основу расправе - Тестирање и дорада нових рјешења - Усвајање система стимулативних рјешења у општинској скупштини - Израда и усвајање одговарајућих организационих процедура за примјену рјешења - Примјена и праћење
Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Ригидан став руководства и запослених према новим рјешењима - Пасиван однос предузетника и инвеститора у првим фазама пројекта - Некритичко преузимање (копирање) рјешења из других средина - Бирократски приступ у анализи и дизајнирању рјешења - Очекивани мањи негативни ефекти на буџетске приходе у кратком року

Трајање и вријеме реализације пројекта	2008			2009		2010		2011		2012	
Процијењена вриједност пројекта: 20.000 КМ						Процијењени трошкови у 2008. години: 20.000 КМ					
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Општински буџет, донатори											
Кључни потенцијални учесници:											
Директни корисници:			Индиректни корисници:			Главни имплементатор:					
Предузетници			Запослени у општинској управи			Општински пројектни тим Препоручује се и ангажовање одговарајуће консултантске организације					
Инвеститори			Грађани			Партнери на имплементацији пројекта:					
Општинско руководство						Представници предузетника и инвеститора Општине које су већ успјешно развиле сличне праксе					
Мониторинг и евалуација пројекта: Канцеларија за управљање развојем											

Стратешки циљ/еви: 1. Реализоване значајне привредне инвестиције са квалитетним запошљавањем		Оперативни циљ/еви: 1.1. Кроз производне инвестиције осигурано најмање 800 нових радних мјеста до 2011.год.				
Назив пројекта: 9. Развој кластера у области дрвопрераде						
Кратак опис пројекта:	Пројекат треба да допринесе повећању конкурентности сектора дрвопрераде у општини Мркоњић Град кроз побољшање технолошког нивоа прераде и организован тржишни наступ. Специфичи циљ је оснивање кластера дрвопрерађивача општине Мркоњић Град који ће искористити могућности за развој сектора дрвопрераде у Мркоњић Граду. Оснивањем кластера ће се омогућити заједничко наступање субјеката из области дрвопрераде, кроз заједничку понуду и потражњу, користећи могућност удруженог наступа на тржишту и кориштења заједничког спектра услуга, што им значајно повећава конкурентност на домаћем и иностраном тржишту.					
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Утврђена заинтересованост субјеката за укључивање у кластер, - Извршена анализа стања у области дрвопрерађивачке индустрије, - Дефинисана организациона структура, - Изграђен капацитет кластера, - Утврђени канали снабдијевања, - Изграђен информациони систем. 					
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Спровођења анкете међу субјектима у области дрвопрераде, - Састанак са заинтересованим дрвопрерађивачима за формирање Кластера, - Избор кључних актера (дрвопрерађивача), - Едукација будућих чланова кластера, - Анализа тренутног стања у области дрвопрераде, - Мобилизација недостајућих бизниса, - Ангажовање стручног кадра за потребе кластера, - Организовање и успостављање кластера, - Дефинисана подршка кластера дрвопрерађивачима и успостављен систем за пружање подршке, <ul style="list-style-type: none"> - увођење европских стандарда (управљање квалитетом, СЕ знак,...) - унапређење управљачких, логистичких и техничких процеса, - Расписивање тендера за добављаче, - Избор канала снабдијевања, - Укључивање канала снабдијевања, - Израда базе података, - Израда web странице. 					
Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Незаинтересованост субјеката за укључивање у кластер. - Неповјерење локалних актера. 					
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008	2009	2010	2011	2012	
Процијењена вриједност пројекта: 30.000 КМ	Процијењени трошкови у 2008. г. 30.000 КМ					
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Корисници кластера (10%); Опш. буџет, GTZ и SNV (90%)						
Кључни потенцијални учесници:						
Директни корисници:	Индиректни корисници:		Главни имплементатор:			
Субјекти из сектора дрвопрераде	Локална заједница		Агенција за привредни развој општине Мркоњић Град - (DAM)			
	Субјекти-снабдијевачи сировина за потребе дрвопрераде		Партнери на имплементацији пројекта: Општина Мркоњић Град			
Мониторинг и евалвација пројекта: Канцеларија за управљање развојем						

Стратешки циљ/еви: 2. Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције		Оперативни циљ/еви: 2.1. Формирано најмање 30 рентабилних, модерних фарми до 2010. године, млијечни производи проремљени за трговину до 2011. године									
Назив пројекта: 12. Успостављање функционалне земљорадничке задруге са савјетодавним сервисом за пољопривреднике											
Кратак опис пројекта:	Пројектом ће се омогућити оснивање земљорадничке задруге која ће бити заснована на савременим принципима, са циљем организације и унапређења пољопривредне производње на посједима задругара и која ће осигурати пласмане производа уз постизање квалитета, континуитета и количине производње. Земљорадничка задруга ће омогућити набављање репроматеријала и опреме под повољним условима за задругаре и, једним дијелом, ријешити проблеме уситњене и нерационалне производње те смањити велике миграције из села у град.										
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Разрађен концепт и формално успостављена земљорадничка задруга - Задруга опремљена и запослено стручно особље - Дефинисане мјере за побољшање пољопривредне производње - Повећан број коопераната - Повезани пољопривредни произвођачи и капацитети за прераду - Повећан степен искоришћености пољ. земљишта и ревитализација запуштених пољ. подручја - Заступљена континуирана едукација и савјетовање - Побољшана комуникација села са представницима локалне власти и других нивоа власти - Повећано задовољство пољопривредних произвођача 										
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Успостављање организационог концепта задруге - Успостављање управљачке и техничке структуре - Оснивање задруге - Оспособљавање и опремање задруге - Дефинисање права и обавеза коопераната, као и однос коопераната и задруге - Дефинисање и реализација мјера за повећање капацитета пољопривредне производње - Дефинисање и реализација мјера за повећање степена искориштења пољопривредног земљишта и ревитализацију запуштених пољопривредних подручја - Одабир пољопривредних производа које треба стандардизовати - Испитане потребе за едукативним и савјетодавним активностима и организоване едукативне и савјетодавне активности за чланове Задруге - Одредити представника међу пољопривредним произвођачима који би заступао њихове интересе код општине и других институција 										
Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатак традиције у задругарству и удруживању пољопривредника (интерес и повјерење) - Неријешени и сложени имовинско-правни односи за пољопривредно земљиште - Питање приоритетности у односу на остале развојне секторе 										
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008		2009		2010		2011		2012		
Процијењена вриједност пројекта: 80.000 КМ					Процијењени трошкови у 2007. и 2008. г.: 80.000 КМ						
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Општински буџет, Министарство пољопривреде РС, Задругари, Донатор											
Кључни потенцијални учесници:											
Директни корисници:			Индиректни корисници:				Главни имплементатор:				
Пољопривредни произвођачи			Прерађивачи пољ. производа ; локални и регионални трговци пољопр. производима; локална зајед.				Агенција за привредни развој				
							Партнери на имплементацији пројекта: Општина Мркоњић Град; Задружни савез Републике Српске				
Мониторинг и евалвација пројекта: Канцеларија за управљање развојем											

Стратешки циљ: 2. Оптимална искоришћеност потенцијала природе и традиције		Оперативни циљеви: Доприноси реализацији свих оперативних циљева у оквиру стратешког циља 1.					
Назив пројекта: 17. Пилот пројекат сеоског туризма							
Кратак опис пројекта:	Овим пројектом се стварају предуслови за развој сеоског туризма, али и пружа подстицај за покретање нове економске активности сеоских домаћинстава. Пројектом ће се такође побољшати постојећа туристичка понуда Мркоњић Града и побољшати и повећати смјештајни капацитети. Пројектом је предвиђено испитивање потенцијала за бављење сеоским туризмом. За заинтересована сеоска домаћинства ће се организовати подршка у креирању и развијању туристичке понуде. Планира се организација обиласка мјеста са већ развијеном понудом сеоског туризма за сеоска домаћинства. Сеоска домаћинства и консултантима ће имати прилику да сазнају шта је све потребно за бављење оваквом врстом туризма. На основу тих искустава и проведених истраживања креираће се прва огледна домаћинства за сеоски туризам и концепт подршке развоју сеоског туризма у Мркоњић Граду.						
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Испитани потенцијали села и заинтересованост туриста, - Испитана заинтересованост домаћинстава за бављење сеоским туризмом, - Пренесено искуство сусједних земаља које су развиле понуду оваквог вида туризма (Словенија), - Развијена концепт подршке развоју сеоског туризма Мркоњић Града, - Домаћинства подстакнута на улагање у креирање понуде сеоског туризма на својим имањима, - Најмање 2 огледна домаћинства започела са пружањем услуга везаних за сеоски туризам, 						
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Детаљна разрада пројектног задатка - Испитивање потенцијала села за сеоски туризам - Провођење анкете домаћинстава у селима која имају потенцијала за развој туризма - Организација посјете Словенији, или некој другој земљи у окружењу - Припрема концепта подршке развоју сеоског туризма Мркоњић Града - Разрада и пружање подршке за формирање огледних домаћинстава за сеоски туризам - Организација обуке за домаћинства која су заинтересована за бављење сеоским туризмом (интеракција са туристима, развијање и представљање понуде,...) - Праћење реализације договорених активности и пружање неопходне подршке домаћинствима - Припрема промотивног материјала и промотивне активности 						
Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Неповјерење сеоских домаћинстава о почетној фази пројекта - Недостатак средстава за креирање и унапређење понуде - Некритичко преузимање (копирање) рјешења из других средина - Бирокуратски приступ у анализи и дизајнирању рјешења 						
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008		2009		2010	2011	2012
	█	█	█	█	█	█	█
Процијењена вриједност пројекта: 50.000 КМ				Процијењени трошкови у 2008. години: 25.000 КМ			
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Општински буџет 50%, донатори 50%							
Кључни потенцијални учесници:							
Директни корисници:	Индијектни корисници:		Главни имплементатор:				
Домаћинства која одлуче да се баве туризмом	Сеоска домаћинства		ДАМ				
Туристи			Партнери на имплементацији пројекта: Општине у сусједним земљама које су већ успјешно развиле сеоски туризам				
Мониторинг и евалуација пројекта: Канцеларија за управљање развојем							

Стратешки циљ/еви: 2. Оптимална искориштеност потенцијала природе и традиције		Оперативни циљ/еви: Пројекат директно доприноси реализацији стратешког циља 2.				
Назив пројекта: 21. Уређење дестинација и промоција туристичке понуде уз ријеку Врбас – субрегионални пројекат (језеро Бочац, средњевјековна утврђења, риболов и рафтинг)						
Кратак опис пројекта:	Језеро Бочац, као и ток Врбаса, располажу одређеним туристичким потенцијалима који су недовољно искориштени. Разлози за то су: непостојање система кориштења; никада није урађена стручна анализа овог простора путем које би се испитале његове стварне могућности за кориштење у туристичке сврхе; неразвијеност инфраструктуре. Општи циљ овог пројекта би био допринос развоју туристичких активности и кориштењу природних ресурса и историјског наслеђења у туристичке сврхе, док би његов специфичан циљ био успостављање система за кориштење раније поменутих потенцијала и ресурса, односно ефектуирање овог подручја у сврху риболовног, излетничког и спортског туризма.					
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Урађена анализа простора и његових могућности за кориштење у туристичке сврхе - дефинисана туристичка понуда, - Инфраструктурно уређен простор, - Добро промовисана понуда, као и сами простор. 					
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Формирање стручног тима који би извршио анализу простора и тачно утврдио на који начин и у коликој мјери се исти може користити у туристичке сврхе, - Дефинисање туристичке понуде на основу резултата анализе (понуда би укључила риболовни, спортски и излетнички туризам; организовање манифестација, спортских такмичења, као и тврђаву Бочац (као туристички атрактиван историјски локалитет) и на одређен начин дала допринос промоцији и очувању етно-културе и традиције), - Изградња потребне инфраструктуре, - Квалитетна промоција понуде овог простора како би се привукли туристи и посјетиоци са локалног подручја и из окружења. 					
Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Еколошка (не)уређеност простора, нарочито ушће Црне ријеке, - Утицај система рада хидроелектране на потенцијалне туристичке и друге активности, - Нарушавање услова природног станишта риба. 					
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008	2009	2010	2011	2012	
Процијењена вриједност пројекта: 100.000 КМ			Процијењени трошкови у 2008. години: 0 КМ			
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Електропривреда РС 30%; Донатор и јавно-приватно партнерство 70%						
Кључни потенцијални учесници:						
Директни корисници:	Индиректни корисници:	Главни имплементатор: ДАМ, Инвеститор				
Туристи	Грађани					
Риболовци; Удружење риболоваца		Партнери на имплементацији пројекта: Општина; Министарство за туризам; Туристички савез РС и БиХ				
Спортисти						
Мониторинг и евалуација пројекта: Канцеларија за управљање развојем						

Стратешки циљ: Доприноси реализацији свих стратешких циљева		Оперативни циљ: Доприноси реализацији већине оперативних циљева									
Назив пројекта: 33. Формирање општинске канцеларије за развој											
Кратак опис пројекта:		Планира се успостављање и оспособљавање посебне канцеларије за развој у оквиру кабинета начелника општине, одмах након усвајања Стратегије развоја општине. Основни разлог успостављања канцеларије је осигуравање ефикасне имплементације и ажурирања стратегије развоја. Канцеларија ће свакодневно бринути о реализацији цјелине стратегије, од промоције стратегије у оквиру општине и изван ње, преко припреме и лансирања пројеката (укључујући избор модалитета финансирања и набавки и затварање финансијске конструкције за њихово извођење), координације пројеката и њихових имплементатора, мониторинга и евалуације стратегије и пројеката, до извјештавања и бриге о ажурирању стратегије. Канцеларија се неће директно бавити имплементацијом појединачних пројеката. Канцеларија ће остварити пуну координацију и сарадњу са Развојном агенцијом ДАМ, којој ће бити повјерена имплементација низа важних пројеката.									
Очекивани резултати:		<ul style="list-style-type: none"> - Формално успостављена канцеларија за развој, измијењена систематизација, дефинисани описи послова и задатака - Технички опремљена канцеларија - Израђен оперативни план рада за 2008. годину - Разрађен систем мониторинга и евалуације стратегије и приоритетних пројеката - Разрађен систем извјештавања и ажурирања стратегије - Пројекти предвиђени за 2008. годину отпочели правовремено 									
Главне активности:		<ul style="list-style-type: none"> - Формирање општинског пројектног тима - Разрада концепта за успостављање Канцеларије - Припрема одлука за успостављање Канцеларије - Опремање Канцеларије и запошљавање радника - Анализа актера и успостављање сарадње са кључним актерима и неопходним стручњацима - Припрема оперативних планова реализације приоритетних пројеката - Разрада система за мониторинг и евалуацију стратегије и пројеката - Разрада система извјештавања и ажурирања стратегије - Припрема и лансирање пројеката предвиђених за 2008. годину 									
Главни ризици:		<ul style="list-style-type: none"> - Неразумијевање улоге Канцеларије (предрасуде да канцеларија није потребна или да треба да имплементира појединачне пројекте и да је једина одговорна за (не)успјех у имплементацији стратегије) - Ad hoc приступ имплементацији стратегије и пројеката од стране кључних доносилаца одлука - Пребацивање других хитних послова канцеларији, који нису у вези са стратегијом 									
Трајање и вријеме реализације пројекта		2008		2009		2010		2011		2012	
Процијењена вриједност пројекта: 20.000 КМ						Процијењени трошкови у 2008. години: 20.000 КМ					
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Општински буџет (100%)											
Кључни потенцијални учесници:											
Директни корисници:				Индиректни корисници:				Главни имплементатор:			
Особље канцеларије				Предузећа				Руководство општине са консултантском организацијом			
Руководство општине				Инвеститори				Партнери на имплементацији пројекта:			
				Грађани							
Мониторинг и евалуација пројекта: Партнерска група и ДАМ											

Стратешки циљеви: 4. Развијен људски капитал	Оперативни циљеви: 4.1. Уведен концепт управљања интелектуалним капиталом у земљи и дијаспори до 2010 г.
Назив пројекта: 34. Манирање и привлачење људског капитала у земљи и дијаспори	
Кратак опис пројекта:	Циљ пројекта је успостављен концепт управљања интелектуалним капиталом Мркоњић Града у земљи и иностранству. Биће направљене базе података Мркоњићана било гдје да се налазе, успостављени механизми за размијену информација, којима би били укључени у процесе планирања и имплементирања општинских развојних планова (у складу са могућностима и интересовањима), анимирани и подстакнути да се активније укључе у развој општине. Такође је потребно подстаћи оснивање клубова Мркоњићана у иностранству или градовима у БиХ гдје борави велики број Мркоњићана, органозовати догађаје као што су сабори, кампови и културно-забавне манифестације (нпр. вече Мркоњићана). Такође, Мркоњичанима ће се приближити могућности за инвестирање у Мркоњић Град тако што ће остварити директну комуникацију са друштвено-политичким и економским институцијама. Велике су могућности за повезивање путем спорта и културе, гостовања клубова и културно-умјетничких друштава, као и кроз промовисање инвестиционих могућности и привредних активности.
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Евидентирано најмање 3.000 Мркоњићана - Израђена интернет презентација коју ће посјећивати најмање 100 корисника дневно, а која ће обједињавати све важне информације о људима у земљи и иностранству (укључујући и сам град), пружати све важније информације о привреди, култури, спорту и институцијама, - Путем <i>mailing</i> листе размјењено најмање 2000 информација током прве године - најмање 100 људи заинтересовано да се активно укључи у развој општине током прве године - Основан најмање један клуб Мркоњићана (потенцијална мјеста: Беч, Грац, БГ, НС, БЛ), - Окупљено најмање 1.000 Мркоњићана из дијаспоре кроз три манифестације (вече Мркоњићана у Београду, Сабор Мркоњићана који би се десио у Мркоњић Граду, кампу „Балкана“ за младе из дијаспоре) који ће пренијети важне информације о граду кроз промотивне материјале: разгледнице, брошуре, програм капиталних инвестиција, стратегију развоја, мултимедијалне презентације) - Промовисана Стратегија развоја Мркоњић Града - Инициране нове пословне идеје - Остварене најмање 2 нове инвестиције
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Израдити базе података доступна, путем интернета, Мркоњићанима у иностранству и земљи, локалним институцијама, организацијама, клубовима, привредним субјектима, - Израдити веб-страницу која ће садржавати обједињене информације о Мркоњић Граду (могућност комуникације путем форума), - Дефинисати и припремити промотивне материјале, - Организовати састанке или јавне трибине у Мркоњићу за вријеме љетних празника, вјерских и других празника, када је највише људи из дијаспоре у посјети Граду, - Организовати сабор Мркоњићана за вријеме традиционалних манифестација (косидба, дани Петра Мркоњића и сл.), - Организовати камп на Балкани гдје би окупили омладину из дијаспоре и града што би ојачало дух града, - Отворити клуб у неком од већих градова гдје је одселио велики број Мркоњићана, - Одредити контакт особу која ће бити задужена за дијаспору (при општини или агенцији), - Медијска промоција током трајања пројекта (имаће за циљ анимирање људи, креирање базе података и изградња позитивног имиџа града).

Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Неколегијалност међу нашим људима у иностранству - Недовољна заинтересованост - Неискуство у реализацији сличног пројекта 					
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008	2009	2010	2011	2012	
Процијењена вриједност пројекта: 40.000 КМ	Процијењени трошкови у 2008.г.: 0 КМ					
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Будет општине; Донатори						
Кључни потенцијални учесници:						
Директни корисници:	Индиректни корисници:		Главни имплементатор:			
-Удружења, фирме	- Грађани		Опш.пројектни тим Омладинска организација Специјализована орг.			
			Партнери на имплементацији пројекта:			
			- Општина			
			- Агенција			
Мониторинг и евалвација пројекта: Пројектни тим ће: <ul style="list-style-type: none"> - пратити број пријављених у базу података - број одрађених активности - праћење финансијских трошкова - праћење временског тока пројекта - број учесника на манифестацијама - број размјењених информација путем <i>mailing</i> листе Мониторинг и евалуацију пројекта ће бити у надлежности Канцеларије за управљање развојем						

Стратешки циљ 4. Развијен њудски капитал		Оперативни циљ: 4.3. Обезбјеђено континуирано и квалитетно стручно образовање и усавршавање, усклађено са потребама тржишта рада, од 2008. до 2015. године					
Назив пројекта: 38. Омладинско предузетништво							
Кратак опис пројекта:	Формирањем омладинских предузећа заинтересовани ученици трећег разреда Средње школе (уз помоћ одабраних и обучених професора, савјетника за предузетништво и локалних предузетника) пролазе кроз цијели животни циклус предузећа (развој пословне идеје, израда бизнис плана, регистрација и организовање предузећа, прикупљање финансијских средстава, пословање и вођење пословних књига, ликвидација предузећа). Тиме се припремају за евентуалну будућу предузетничку каријеру и постају промотори предузетништва у школама и међу младима. Пројекат преузима методологију Фонда отворено друштво БиХ и норвешке организације Business Innovation Programs.						
Очекивани резултати:	<ul style="list-style-type: none"> - Између 20 и 25 средњошколаца оспособљено за промоцију предузетништва и предузетничку каријеру (једна школа за једну школску годину) - Развијено 8-10 пословних идеја, бизнис планова и 4-5 омладинских предузећа - Организован сајам/изложба омладинских предузећа - Уведено предузетништво у систем образовања - Успостављена сарадња Средњошколског центра и локалних предузетника 						
Главне активности:	<ul style="list-style-type: none"> - Промоција пројекта и избор заинтересованих ученика и професора - Оспособљавање професора - Симулација животног циклуса предузећа – организовање омладинских предузећа (развој пословне идеје, израда бизнис плана, регистрација и организовање предузећа, прикупљање финансијских средстава, пословање и вођење пословних књига, ликвидација предузећа) - Организовање школског сајма омладинског предузетништва 						
Главни ризици:	<ul style="list-style-type: none"> - Незаинтересованост и неоспособљеност професора - Незаинтересованост локалних предузетника - Немогућност добијања сагласности за извођење програма од Министарства просвјете и културе РС 						
Трајање и вријеме реализације пројекта	2008		2009		2010	2011	2012
Процијењена вриједност пројекта: 15.000 КМ (прва година), 5.000 (годишње, наредне године)				Процијењени трошкови у 2008. години: 10.000 КМ			
Извори финансирања пројекта (финансијер и проценат финансирања): Буџет (50%), остали извори (50%)							
Кључни потенцијални учесници:							
Директни корисници:	Индиректни корисници:		Главни имплементатор:				
Средњошколци, будући предузетници	Предузетници, стварање предузетничке климе		Фондација Млади предузетници Средња школа				
	Руководство и професори		Партнери на имплементацији пројекта: Фонд отворено друштво БиХ Општинска управа Локални предузетници				
Мониторинг и евалуација пројекта: Фондација Млади предузетници							